R G B WH GR BL Grey Scale #13 C M Y K
DANES PICTA .COM
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

230 94

Inches 1 2 Centimetres
Colour Chart #13
Blue Cyan Green Yellow
Red Magenta White 3/Color Black
DANES PICTA .COM

6507

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ
27059

27059

(236) 94

6507

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI CZYTELNIKÓW
Oddziału Czytelnictwa
im. gen. bryg. K. Świerczewskiego
Nr 27059

27059

1368
210

376

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Swierczewskiego

KATEDRA ŁACZNOSCI

Akademia Sztabu Generalnego
im. gen. broni K. Świerczewskiego
IV
Wpłynęło dn. 24.06 1960
Nr. 01302 71 -176

[redacted] Egz.Nr. 1

Nieklas. pot 12357/p

0507

Ppłk dypl. Mieczysław BORZECKI
Kpt. dypl. Aleksy HORAK

"ORGANIZACJA ŁACZNOSCI [redacted] DYWIZJI W DZIAŁANIACH ZACZEPNYCH Z REJONOW WYJSCIOWYCH POŁOŻONYCH W GŁEBI".

DO UŻYTKU SŁUŻBOWEGO
Akademia Sztabu Generalnego
im. gen. broni K. Świerczewskiego
Nr. X27/59

REMBERTOW C Z E R W I E C 1960r.

W s t ę p

Ciągły rozwój i doskonalenie uzbrojenia techniki wojennej, a szczególnie możliwość zastosowania w przyszłej wojnie broni masowego rażenia - pociągają za sobą zmiany w zasadach i sposobach prowadzenia współczesnych działań bojowych. Zmiany te zmierzają do jak najbardziej właściwego i skutecznego wykorzystania nowoczesnych środków walki, którymi rozporządza jedna strona, a jednocześnie ograniczania do minimum skutków oddziaływania tych środków, gdy zastosuje je strona przeciwna.

Niebezpieczeństwo ciągłego zagrożenia atomowego zmusza do rozczłonkowywania wojsk, z jednoczesnym zachowaniem możliwości szybkiej ich koncentracji w odpowiednim czasie i na wymaganym kierunku. Ważne to jest szczególnie podczas przygotowania działań zaczepnych.

Nowoczesne środki i metody rozpoznania umożliwiają szybkie i dokładne rozpoznanie położenia wojsk przygotowujących się do natarcia przede wszystkim wojsk będących w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem - a co za tym idzie - stwarza warunki dla skutecznego obezwładnienia ich bronią masowego rażenia. Jednym ze sposobów uniknięcia tworzenia opłacalnych celów dla broni masowego rażenia, a jednocześnie pozwalającym na szybkie i skryte przygotowanie natarcia /by uzyskać jak największe zaskoczenie uniemożliwiające przeciwnikowi zorganizowanie przeciwdziałania - jest prowadzenie natarcia z rejonów wyjściowych położonych w głębi,

Właściwości prowadzenia natarcia z rejonów wyjściowych położonych w głębi, rzeczywiście wpływają między innymi na sposób dowodzenia wojskami. Łączność jako jeden z istotnych czynników zabezpieczających ciągłość i trwałość dowodzenia, winna być należycie zorganizowana i zabezpieczona stosownie do rodzaju i charakteru działania wojsk.

W warunkach prowadzenia przez dywizję natarcia z rejonu wyjściowego położonego w głębi, wyniknie szereg cech charakterystycznych zarówno w kierowaniu i planowaniu łączności jak i w jej organizacji oraz

wykorzystanie środków łączności. Cechy te znajdują swój wyraz podczas organizacji natarcia i występują w okresie przebywania dywizji w rejonie wyjściowym, poczas przemarszu z tego rejonu do rubieży rozwinięcia oraz w czasie wprowadzenia dywizji do walki. Dalsze działania dywizji mają taki sam charakter jak w natarciu dywizji z podstaw wyjściowych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

Niżej omówiony zostanie całokształt zagadnień łączności - związanych z organizacją i prowadzeniem natarcia dywizji z rejonu wyjściowego położonego w głębi ze szczególnym uwzględnieniemwłaściwości organizacji dowodzenia i zadań łączności, właściwości planowania i kierowania łącznością praz organizacji systemu łączności w tego rodzaju działań bojowych dywizji.

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
Nr 27059

I. WŁAŚCIWOŚCI DOWODZENIA I ZADANIA ŁĄCZNOSCI.

Dowodzenie oddziałami dywizji w natarciu z rejonu wyjściowego położonego w głębi - w odróżnieniu od natarcia z podstaw wyjściowych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem - obejmuje całokształt pracy dowódcy i sztabu dywizji, nie tylko w zakresie organizacji ataku i walki w głębi obrony nieprzyjaciela ale i w zakresie organizacji i kierowania przemarszem dywizji z rejonu wyjściowego do rubieży wprowadzenia jej do walki.

Na organizację natarcia dywizji, a tym samym i organizację dowodzenia, będą miały duży wpływ zarówno miejsce dywizji w ugrupowaniu operacyjnym armii /różne odległości od przedniego skraju/ jak i charakter działań prowadzonych przez armię /obronna, odwrotowe/ w czasie poprzedzającym przejście dywizji do natarcia.

W wypadku gdy dywizja , będąca w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, organizuje natarcie tworząc pierwszy rzut częściowo z oddziałów rozmieszczonych w głębi, a częściowo z wojsk będących w pierwszym rzucie - dowodzenie realizowane będzie z dotychczasowych rozwiniętych punktów dowodzenia. Organizacja dowodzenia i łączności oraz wykorzystanie środków łączności, nie będą się zasadniczo różniły od zasad stosowanych w natarciu dywizji z podstaw wyjściowych w bezpośredniej styczności z nplem.

Inne natomiast będą warunki organizacji dowodzenia i realizacji zadań łączności, gdy dywizja prowadzi natarcie z rejonów oddalonych od przedniego skraju w granicach 20 - 100 i więcej kilometrów /drugi, trzeci rzut armii, odwód naczelnego dowództwa.

x x x

Podstawowym warunkiem decydującym o oddaleniu rejonu wyjściowego od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela jest zdolność wykonania przez dywizję zadania w pierwszym dniu natarcia, bezpośrednio po przemarszu z rejonu wyjściowego do rubieży wprowadzenia jej do walki. A więc rejon wyjściowy nie powinien być oddalony od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela więcej jak 100 km. Natomiast dalszą granicę oddalenia rejonu wyjściowego od przedniego skraju warunkują możliwości oddziaływania nieprzyjaciela na określony rejon bronią, rozmieszczoną w taktycznej głębokości obrony /artyleria atomowa, pociski rakietowe/, t.j. odległość ta nie może być mniejsza jak 20-25 km. od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela.

Szerokość i głębokość rejonu wyjściowego powinny umożliwić rozśrodkowanie elementów ugrupowania bojowego dywizji tak, aby jednym uderzeniem atomowym nie można było porazić kilku elementów ugrupowania oraz by rejon wyjściowy stwarzał dogodne warunki do przyjęcia ugrupowania marszowego i rozpoczęcia marszu w kierunku przedniego skraju obrony nieprzyjaciela. Zbyt duże natomiast rozśrodkowanie wojsk w rejonie wyjściowym, może utrudnić dowodzenie i zmniejszyć zdolność dywizji do szybkiego wykonania zadań bojowych.

Wobec stałej groźby uderzeń atomowych nieprzyjaciela oraz koncentrycznego pola rażenia przy wybuchach atomowych, a także ze względu na dogodne warunki tworzenia ugrupowania marszowego oraz w zależności od zamiaru użycia oddziałów dywizji na rubieży wejścia do walki, celowe jest , by rejon wyjściowy miał kształt wydłużony /równoległy lub prostopadły do przedniego skraji obrony nieprzyjaciela/.

Według dotychczasowych poglądów rejon wyjściowy dla dywizji winien wynosić 200 km^2,
Biorą jednak pod uwagę, że dywizja może mieć wyznaczony zapasowy rejon wyjściowy w odległości 5-10 km od zajmowanego rejonu, ogólna powierzchnia rejonu wyjściowego zwiększy się do 500 - 600 km^2. Rejon zapasowy celowo jest wybierać z przodu lub z boku - w stosunku do przedniego skraju obrony nieprzyjaciela, ze względu na dogodne warunki

manewru oraz rozmieszczenie wojsk, umożliwiające szybkie wykonanie marszu do rubieży wejścia do walki.

Miejsce rozmieszczenia rejonu wyjściowego, ma poważny wpływ na warunki przejścia wojsk dywizji do natarcia. Gdy zajmowany rejon rozmieszczenia dywizji odpowiada ogólnym wymaganiom stawianym rejonom wyjściowym, a szczególnie pod względem oddalenia od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela, to dywizja może przejść do natarcia z tego rejonu nie dokonując przegrupowania. Często jednak konieczne będzie przegrupowanie tylko części sił - przeznaczonych do pierwszego rzutu lub jako oddział wydzielony dywizji - pozostałe zaś siły pozostają w swych rejonach, do czasu wyruszenia ich do natarcia.

Jeśli natomiast dywizja jest rozmieszczona w rejonie zbyt odległym od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela /ponad 100 km/, z którego bezpośrednie przejście do natarcia jest niemożliwe, zachodzi konieczność przegrupowania dywizji do nowego rejonu, celem stworzenia dogodnych warunków przejścia z niego do natarcia. Czas zajęcia nowego rejonu, powinien być tak zaplanowany, by dywizja przebywała w rejonie wyjściowym jak najkrócej, lecz czas ten powinien pozwolić na osiągnięcie gotowości bojowej wojsk do natarcia.

Dla przemarszu wojsk dywizji z rejonu wyjściowego do rubieży wejścia ich do walki, dywizja może otrzymać 2-4 drogi zasadnicze i 1-2 drogi zapasowe lub pas działania dywizji w czasie przemarszu o szerokości 12-15 km do 25 - 30 km.

W odległości 4 - 8 km od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela gdy podchodzące pułki pierwszego rzutu dywizji wyjdą na wyznaczone im kierunki działania, będzie się odbywało rozczłonkowywanie kolumn marszowych celem przyjęcia ugrupowania bojowego dla wykonania ataku. W celu uniknięcia zbytniego zagęszczenia sił i środków podczas przekraczania wojsk będących w styczności z nieprzyjacielem, szerokość pasa działania w rejonie tym winna wynosić 15 - 20 km.

Szerokość pasa natarcia dywizji od przedniego skraju w głąb obrony nieprzyjaciela w każdym wypadku

będzie zależała od posiadanych sił i środków, które winny zapewnić odpowiednią przewagę nad przeciwnikiem zarówno w czasie ataku, jak i natarcia na całą głębokość zadania. Szerokość ta na przednim skraju obrony nieprzyjaciela winna się zamykać w granicach 12-16 km. Niejednokrotnie dywizja nie będzie mogła przełamać obrony nieprzyjaciela w pasie o takiej szerokości, jaka jest niezbędna dla wykonania marszu z rejonu wyjściowego oraz przekroczenia wojsk własnych będących w styczności z nieprzyjacielem. Wówczas dywizja może przełamywać obronę nieprzyjaciela nie w całym pasie, a na 1-2 węższych odcinkach, można pozostawiać pewne luki między odcinkami przełamania oddziałów i pododdziałów dywizji albo też wykorzystać działania desantu taktycznego na śmigłowcach lub wykonać silniejsze niż w normalnych warunkach, obezwładnienie i zniszczenie wojsk nieprzyjaciela.

Dywizja nacierająca z rejonów wyjściowych położonych w głębi, jeszcze w rejonie wyjściowym przyjmuje odpowiednie ugrupowanie, które powinno zabezpieczyć wykonanie przemarszu z rejonu wyjściowego do rubieży wejścia do walki, a jednocześnie stworzyć dogodne warunki rozwinięcia kolumn i przyjęcia takiego ugrupowania bojowego, by bez zatrzymywania się i dokonywania przegrupowania mogła rozpocząć atak i prowadzić walkę w głębi obrony nieprzyjaciela.

W dywizji prowadzącej marsz z rejonu wyjściowego położonego w głębi w zależności od konkretnych warunków i sytuacji mogą występować podobne elementy ugrupowania marszowego, jak w dywizji wykonującej marsz w przewidywaniu boju spotkaniowego, z tym, że dywizyjna grupa artylerii /DGA/ oraz część dywizyjnej grupy artylerii przeciwlotniczej /DGAPlot/ mogą już wcześniej zająć swe stanowiska ogniowe w rejonie rubieży wprowadzenia dywizji do walki. Natomiast ugrupowanie bojowe takie same jak w dywizji nacierającej z podstaw wyjściowych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, z tym, że przyjęcie tego ugrupowania będzie się odywać w ruchu, po rozczłonkowaniu kolumn

marszowych i wchodzić mogą do walki bez zatrzymywania się w określonych rejonach. Zajdzie jednak czasem potrzeba zatrzymania niektórych elementów przeciwpancerny, inżynieryjny; np: dla wyrównania czoła nacierających wojsk w celu jednoczesnego wykonania ataku na przedni skraj obrony nieprzyjaciela.

Skład i miejsce poszczególnych elementów w ugrupowaniu marszowym dywizji, a także czas i kolejność wyruszenia z rejonów wyjściowych, osiągnięcia rubieży rozwinięvia kolumn i przyjęcia odpowiedniego ugrupowania bojowego oraz sposób wprowadzenia dywizji do walki, zależeć będzie od zadania i warunków w jakich to zadanie będzie wykonywać dywizja.

Dywizja może rozpoczynać działania prowadzeniem pościgu, boju spotkaniowego bądź przełamywaniem zawczasu przygotowanej obrony nieprzyjaciela - stałej lub ruchomej.

Najbardziej trudne i skomplikowane warunki przesunięcia dywizji z rejonu wyjściowego i wejścia jej do walki zaistnieją przy przełamywaniu obrony stałej nieprzyjaciela.

Przemarsz dywizji z rejonu wyjściowego do przedniego skraju może się odywać po 2-3 marszrutach w kolumnach pułkowych lub najdogodniej po 3-4 marszrutach w kolumnach batalionowych. W odległości 8-10 km od przedniego skraju wyznacza się rubież rozwinięcia kolumn pułkowych w kolumny batalionowe. Komumny batalionowe rozwijają się w kolumny kompanijne na rubieży oddalonej o 3-4 km od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela. W zależności od potrzeb i zaistniałych warunków, kolumny kompanijne rozwija się w kolumny plutonowe na rubieży 1,5 - 2 km, a kolumny plutonowe w tyralierę w odległości około 0,5 km od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela.

Sposób wejścia dywizji do walki przy przełamywaniu obrony stałej nieprzyjaciela będzie zależał od stopnia jej obezwładnienia i zniszczenia bronią atomową.

Jeżeli uderzenia atomowe będą wykonywane począwszy od trzeciej tranzei pierwszej pozycji w głąb obrony nieprzyjaciela lub gdy uderzeń tych będzie niedostateczna ilość, to artyleria i lotnictwo muszą obezwładnić siły

i środki nieprzyjaciela znajdujące się na pierwszej i drugiej transzei oraz w głębi. W tych warunkach powstanie konieczność rozwinięcia części sił do ataku w tyralierę, gdyż obezwładnienie sił i środków oraz urządzeń obronnych nieprzyjaciela ogniem artylerii i lotnictwa nie będzie tak silne , aby umożliwiało atak w kolumnach kompanijnych lub plutonowych.

Po silnym obezwładnieniu obrony nieprzyjaciela na pierwszej i drugiej transzei bronią atomową i bronią konwencjonalną zaistnieje możliwość wykonania ataku w kolumnach kompanijnych lub plutonowych.

W niektórych wypadkach trzeba będzie wycofać własne wojska , będące w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, na drugą lub trzecią pozycję obrony własnej, by umożliwić wykonanie uderzeń atomowych na przedni skraj obrony nieprzyjaciela. W wypadku, gdy nieprzyjaciel dążąc do utrzymania bezpośredniej styczności,zacznie się posuwać za wycofującymi wojskami , to rubież rozwinięcia do ataku będzie odpowiednio cofnięta w głąb własnego ugrupowania.

Niekiedy zaistnieją warunki gdy celowe będzie przeprowadzenie ataku i dokonanie wyłomu w pierwszej pozycji obrony nieprzyjaciela przez wojska będące w bezpośredniej z nim styczności.

Dla przeprowadzenia tego działania celowe będzie czasem, wydzielenie części sił z dywizji nacierającej z rejonu wyjściowego położonego w głębi, które po przełamaniu pierwszej pozycji będą działały jako oddziały wydzielone. W tych warunkach rubież wprowadzenia sił głównych dywizji, przesunie się nieco w głąb obrony nieprzyjaciela.

Nie wykluczona jest możliwość, że broniący się nieprzyjaciel wykona kontrprzygotowanie połączone z uderzeniem przed przedni skraj obrony. W tej sytuacji dywizja nacierająca z rejonu wyjściowego położonego w głębi, zmuszona będzie rozwinąć swe wojska jeszcze przed dojściem do planowanej rubieży wejścia do walki i stworzyć bój spotkaniowy.

W natarciu na obronę ruchową, bądź po silnym obezwładnieniu obrony stałej nieprzyjaciela bronią atomową, natarcie dywizji może się rozpocząć pościgiem. W tych warunkach, przed przednim skrajem obrony nieprzyjaciela może wystarczyć rozwinięcie tylko pododdziałów wydzielonych, a siły główne dywizji rozwijać się będą po stronie nieprzyjaciela na głębokości spodziewanego jego oporu.

x x x

Na organizację dowodzenia w takich warunkach będą miały wpływ przede wszystkim takie czynniki jak:

- odległość i położenie rejonu wyjściowego dywizji w stosunku do rubieży wprowadzenia do walki;
- wielkość i kształt rejonu wyjściowego oraz rozśrodkowanie wojsk w tym rejonie;
- skład dywizji i jej ugrupowanie w rejonie wyjściowym, w czasie przemarszu i na rubieży wprowadzenia do walki;
- sposób przesunięcia dywizji z rejonu wyjściowego na rubież wprowadzenia do walki;
- miejsce i charakter /planowane, nieplanowane/ rubieży wprowadzenia i sposób wejścia dywizji do walki;
- charakter działań dywizji po wprowadzeniu jej do walki.

Te zaś czynniki uzyleżnione będą od charakteru obrony i siły nieprzyjaciela w pasie natarcia dywizji, posiadanych sił i środków możliwości obezwładnienia nieprzyjaciela - szczególnie bronią atomową, ugrupowanie i możliwości wojsk własnych znajdujących się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, warunków terenowych - zwłaszcza ilości i jakości dróg w pasie działania dywizji, warunków meteorologicznych , a także od możliwości uzyskania zaskoczenia.

Niezależnie od warunków w jakich dywizja będzie prowadzić natarcie z rejonu wyjściowego położonego w głębi i sposobu zorganizowania dowodzenia, zadaniem łączności będzie:

- zapewnić dowódcy i sztabowi dywizji oraz dowódcom rodzajów wojsk i szefom służb dywizji terminowe otrzymywanie rozkazów i zarządzeń od przełożonych i meldunków od podwładnych oraz przekazywanie do przełożonych meldunków, a do podwładnych rozkazów i zarządzeń;
- zapewnić ciągłość wymiany informacji w zakresie współdziałania pomiędzy sąsiednimi oddziałami i związkami taktycznymi oraz między poszczególnymi rodzajami wojsk i elementami ugrupowania bojowego;
- zabezpieczyć stałe przekazywanie sygnałów powiadamiania i alarmowania /ostrzegania/ między przełożonymi i podowładnymi oraz sąsiadami;
- umożliwić przekazywanie rozkazów , zarządzeń, meldunków i sprawozdań w zakresie dowodzenia i pracy tyłów.

Jednak realizacja tych zadań w natarciu dywizji z rejonu wyjściowego położonego w głębi będzie posiadać szereg cech specyficznych. Również i wymagania stawiane łączności w tych warunkach będą posiadały pewne charakterystyczne właściwości stosownie do tego rodzaju działań - a przede wszystkim:

- dostosowanie systemu łączności do potrzeb dowodzenia wojskami w rejonie wyjściowym, w czasie przemarszu, podczas wchodzenia - dywizji do walki i prowadzenia natarcia w głębi obrony nieprzyjaciela oraz do wszelkich zmian w sytuacji bojowej wynikłej w tych okresach działań dywizji;
- konieczność organizowania w poszczególnych okresach działań dywizji - odmiennego systemu łączności i różne terminy ich gotowości;
- utrzymanie - za pomocą odpowiednich środków - ciągłości i trwałości łączności w rejonie wyjściowym , w czasie przemarszu, wejścia do walki i na całą głębokość natarcia;

- ścisłe i na czas przekazywanie wiadomości - niezależnie od położenia dywizji, oddziaływanie ze strony nieprzyjaciela i zmian sytuacji bojowej w czasie prowadzenia natarcia dywizji z rejonu wyjściowego położonego w głębi;
- inżynieryjne zabezpieczenie sił i środków /urządze łączności - przede wszystkim w rejonie wyjściowym oraz zabezpieczenie radiowych środków łączności przed zakłóceniami ze strony nieprzyjaciela - szczególnie w czasie nawiązania z nim walki;
- ściślejsze maskowanie przekazywanych wiadomości i pracy środków łączności - szczególnie w rejonie ześrodkowania i w czasie przemarszu - by uzyskać zaskoczenie;
- konieczność utrzymania odwodu sił i środków łączności oraz szybkie organizowanie niezaplanowanej łączności w wypadku zaistnienia nieprzewidzianej sytuacji bojowej.

Realizacja powyższych zadań i spełnienie wymagań stawianych łączności w natarciu dywizji z rejonu wyjściowego położonego w głębi, wymaga zastosowania - w zależności od konkretnych warunków - różnych środków łączności. Ponieważ dowodzenie wojskami - w tego rodzaju działaniach - realizuje się zarówno z rozwiniętych punktów dowodzenia, jak i w ruchu lub krótkich przystanków, stosuje się radiowe, radioliniowe i ruchome środki łączności. Ze względu na to, że działania dywizji w więlszości będą prowadzone w ruchu, szczególną uwagę należy zwrócić na organizację łączności środkami radiowymi, a w czasie przemarszu również środkami ruchomymi, właściwe ich rozmieszczenie w terenie i w kolumnach,marszowych oraz eksploatację tych środków w czasie działań bojowych.

Realizacja zadań łączności rozpoczyna się jeszcze w rejonie wyjściowym.

Jeżeli jednak rejon rozmieszczenia /ześrodkowania, koncentracji/ dywizji nie odpowiada warunkom , które umożliwiałyby jej prowadzenie natarcia z rejonu wyjściowego w głębi, wówczas dywizja przegrupowuje się w nowy rejon i stąd dopiero organizuje natarcie.

W rejonie wyjściowym o kształcie zbliżonym do kolistego dowódca i sztab znajdują się na stanowisku dowodzenia, które rozwija się centralnie w stosunku do rejonów rozmieszczenia pułków - stąd są najlepsze warunki zapewnienia łączności środkami przewodowymi i ruchomymi z przełożonymi, podwładnymi, współdziałającymi dowódcami i sztabami oraz z kwatermistrzem dywizji.

Gdy rejon wyjściowy będzie miał kształt wydłużony w kierunku prostopadłym do przedniego skraju obrony nieprzyjaciela to mogą być zorganizowane dwa punkty dowodzenia. Wtedy dowództwo i sztab dzieli się na dwa rzuty. Skład poszczególnych rzutów, zakres ich pracy i sposób dowodzenia wojskami, określa dowódca dywizji.

Pierwszy rzut jest zasadniczym organem dowodzenia kierującym działaniami dywizji i ma możliwość wydzielenia ze swego składu, ścisłej grupy operacyjnej dowódcy dywizji. Rozmieszcza się on z zasady na stanowisku dowodzenia /SD/ dywizji, rozwijanym na wysokości rejonów wyjściowych pułków pierwszego rzutu /bliżej przedniej części rejonu wyjściowego dywizji/, a przesuwając się w ugrupowaniu marszowym lub za ugrupowaniem bojowym, kieruje ich działaniem w czasie prowadzenia natarcia.

Drugi rzut dowodzenia, znajduje się na zapasowym stanowisku dowodzenia /ZSD/ w rejonie rozmieszczenia pułków drugiego rzutu. Spełnia on rolę pomocniczą w dowodzeniu wojskami /drugi rzut, odwody/, a może też przejąć dowodzenie wojskami dywizji w czasie zmiany punktów dowodzenia dywizji lub zniszczenia pierwszego rzutu dowodzenia.

Prócz tego rozwija się kwatermistrzowski rzut dowodzenia /KRD/ w rejonie rozmieszczenia tyłów dywizji

/ w tylnej części rejonu wyjściowego dywizji/. Obydwa rzuty dowodzenia winny mieć zapewnioną łączność przewodowymi i ruchomymi środkami łączności z przełożonym, podwładnymi, współdziałającymi dowódcami i sztabami oraz z kwatermistrzowskim rzutem dowodzenia. Kwatermistrzowi dywizji zapewnia się łączność z kwatermistrzem armii i kwatermistrzami podległych pułków oraz z elementami tyłowymi dywizji.

Natomiast gdy rejon wyjściowy będzie miał kształt wydłużony ale skierowany równolegle lub ukośnie do przedniego skraju obrony nieprzyjaciela, to ilość rozwijanych punktów dowodzenia uzależniona będzie od konkretnej sytuacji i warunków terenowych a także od potrzeb i decyzji dowódcy dywizji.

W tych warunkach może być organizowany tylko jeden punkt dowodzenia np. na kierunku głównego uderzenia lub pośrodku rejonu wyjściowego, a dla zabezpieczenia łączności z podległymi oddziałami organizuje się pomocnicze węzły łączności.

W wypadku stosowania manewru oddziałami wchodzącymi do zapasowych rejonów wyjściowych dywizji, to pierwszy rzut dowodzenia może być rozmieszczony w rejonie zapasowym, a drugi rzut dowodzenia może pozostać w dotychczas zajmowanym rejonie do czasu zakończenia przegrupowania. W każdym wypadku, winna być zapewniona łączność środkami przewodowymi i ruchomymi, podobnie jak w poprzednich warunkach.

Nadmienić należy, że w rejonie wyjściowym dywizji, będzie też zawczasu zorganizowana - zgodnie z wymogami dalszych działań dywizji - łączność środkami radiowymi. Jednak wykorzystanie jej dla celów dowodzenia - ze względu na maskowanie własnych działań - jest niecelowe.

Organizacja dowodzenia wojskami dywizji po opuszczeniu przez nie rejonu wyjściowego jest o wiele bardziej skomplikowane niż to miało miejsce w rejonie wyjściowym lub w natarciu z podstaw wyjściowych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Wpływ na organi-

zację dowodzenia w czasie przemarszu, rozwinięcie wojsk do ataku i przełamywania obrony nieprzyjaciela, będą wywierały także czynniki jak: odległość rejonu wyjściowego dywizji od rubieży wprowadzenia jej do walki; skład bojowy dywizji; ugrupowanie marszowe oraz bojowe na rubieży wprowadzenia dywizji do walki; miejsce rubieży rozwinięcia wojsk do ataku; warunków i sposobów przełamania obrony nieprzyjaciela itp.

W wypadku gdy, odległość rejonu wyjściowego dywizji od rubieży wprowadzenia do walki nie jest tak duża, że nie zachodzi konieczność wcześniejszego wyruszenia z tych rejonów drugiego rzutu dywizji, zanim pierwszy rzut nawiąże walkę z nieprzyjacielem, to w rejonie wyjściowym pozostaje drugi rzut dowodzenia, a pierwszy rzut dowodzenia przesuwa się na czele sił głównych pierwszego rzutu kierując przemarszem i rozwinięciem kolumn marszowych w ugrupowanie bojowe. Z pierwszego rzutu dowodzenia może być wydzielona grupa operacyjna, która wcześniej opuściwszy maszerujące wojska - uda się na nowe SD rozmieszczone w rejonie rubieży wprowadzenia dywizji do walki /6-8 km od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela/ skąd może kierować rozwijaniem się i atakiem pierwszego rzutu. Kierowanie walką w czasie przełamywania obrony nieprzyjaciela i walką w głębi odbywa się na tych samych zasadach jak w natarciu dywizji z podstaw wyjściowych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

Natomiast drugi rzut dowodzenia kierując wymarszem i przesunięciem drugiego rzutu dywizji przybędzie na SD, a pierwszy rzut dowodzenia przejdzie na nowe SD celem kierowania walką o dołamanie głównego pasa lub natarciem wojsk dywizji na drugi pas obrony nieprzyjaciela. W innym wypadku, właśnie drugi rzut dowodzenia - bez zatrzymywania się na SD - może przejść na SD i przyjąć dowodzenie wojskami walczącymi w głębi obrony nieprzyjaciela, a pierwszy rzut dowodzenia po przekazaniu dowodzenia drugiemu rzutowi, przesuwać się będzie na następny punkt dowodzenia dywizji.

W tych warunkach - po wyruszeniu z rejonu wyjściowego pierwszego rzutu dywizji - w kierowaniu przemarszem nabierają znaczenia radiowe i ruchome środki łączności, umożliwiające utrzymanie łączności w ruchu.
W tym okresie łączność winna zapewnić pierwszemu rzutowi dowodzenia sprawne kierowanie marszem elementów ugrupowania marszowego pierwszego rzutu dywizji, utrzymanie kontrataku z drugim rzutem dowodzenia, z dowódcą armii oraz dowódcą broniącego się oddziału /związku/, na odcinku którego dywizja prowadzi działania.
Rozwinięte środki łączności na nowym SD winny zapewnić łączność z dowódcą i sztabem armii z drugim rzutem dowodzenia, z dowódcami rozwijających się do walki elementów ugrupowania bojowego dywizji, łączność współdziałania z sąsiadami, a przede wszystkim z dowódcą oddziału /związku/ , w pasie działania , którego wojska dywizji rozwijają się do walki i po przekroczeniu broniących się wojsk wchodzą do walki bądź w kolumnach kompanijnych lub rozwijają się w tyralierę.

Niekiedy odległość rejonu wyjściowego od rubieży wprowadzenia do walki będzie tak duża, że przemarsz dywizji będzie się odbywał całością sił dywizji. Wtedy pierwszy rzut dowodzenia może się znajdować w ugrupowaniu marszowym sił głównych pułku pierwszego rzutu, nacierającego na kierunku głównego uderzenia dywizji. Drugi rzut dowodzenia dywizji, będzie maszerował po innej marszrucie , w ugrupowaniu marszowym innego pułku pierwszego rzutu dywizji maszerującego na pomocniczym kierunku uderzenia dywizji. Może być i tak, że pierwszy rzut dowodzenia będzie się znajdował w ugrupowaniu marszowym pułków pierwszego rzutu dywizji, a drugi rzut dowodzenia będzie się przesuwał w ugrupowaniu marszowym pułków drugiego rzutu dywizji.

Wymagania stawiane łączności w marszu będą takie same jak poprzednio z tym, że radiowe i ruchome środki łączności zapewniające łączność w marszu obydwu rzutom dowodzenia znajdować się będą w ruchu, a po przybyciu na SD w rejonie rubieży wprowadzenia dywizji, rozwijać się będą wraz ze środkami przewodowymi i radio-

liniowymi /które mogą być zresztą rozwinięte już wcześniej/. Gdy natomiast drugi rzut dowodzenia bez zatrzymania się przechodzi na niwe SD, to środki łączności rozwijają się dopiero w tym nowym rejonie. W wypadku wejścia dywizji do walki z niepłanowanej rubieży, to środki te będą rozwijane na SD organizowanym przed tą rubieżą.

W wypadku użycia części sił broniących się wojsk do przełamania pierwszej pozycji obrony nieprzyjaciela wspólnie z pododdziałami pierwszego rzutu dywizji, wówczas należy zapewnić z nimi łączność jeszcze przed rozpoczęciem ataku.

W razie przesunięcia rubieży wprowadzenia dywizji do walki przed przedni skraj obrony nieprzyjaciela, wówczas rejon SD znajdować się będzie o tyle dalej od przedniego skraju, o ile została przesunięta rubież wprowądzenia. Jeżeli jednak przesunięcie tej rubieży nastąpiło w trakcie przemarszu , to środki łączności winna zapewnić szybkie i dokładne przekazanie rozkazów i zarządzeń wprowadzających zmiany w zaistniałej sytuacji, a dotyczące przede wszystkim rozczłonkowanie kolumn i wejścia do walki.

Natomiast gdy rubież wprowadzenia do walki pierwszego rzutu dywizji znajdować się będzie w głębi obrony nieprzyjalaciela to SD będzie się rozwijać dopiero przed tą rubieżą.

Gdy zaś natarcie rozpocznie się pościgiem pułków pierwszego rzutu w kolumnach kompanijnych /plutonowych/ albo tylko siłami pododdziałów wydzielonych z tych pułków, to SD może być rozwinięte dopiero przed rubieżą 5-6 km spodziewanego oporu nieprzyjaciela. W tych warunkach dowodzenie działaniami wojsk dywizji, będzie się realizować w ruchu lub z krótkich przystanków, do czasu rozwinięcia SD.

W innych warunkach w trakcie przemarszu wojsk do rubieży wprowadzenia może się rozwiązać bój spotkaniowy. Wtedy kierowanie rozwijaniem się wojsk odbywać się będzie w ruchu, a dowodzenie oddziałami w czasie boju spotkaniowego z SD rozmieszczonego w rejonie

oddalonym 5-6 km od rubieży rozwinięcia wojsk, na kierunku głównego uderzenia sił głównych dywizji. Srodki łączności rozpoczynają pracę z chwilą nawiązania boju spotkaniowego, a łączność środkami przewodowymi - w zależności od przebiegu boju spotkaniowego - może być rozbudowana po rozwinięciu SD.

Rozmieszczenie kwatermistrzowskiego rzutu dowodzenia uzależnione będzie przede wszystkim od rejonu wyjściowego dywizji. Gdy np. dywizja znajduje się w drugim rzucie armii i tyły dywizji są rozwinięte, na głębokości 40- 60 km od rubieży wprowadzenia, to KRD rozmieszcza się w nich rejonie i zmienia go dopiero, wraz ze zmianą rozmieszczenia tyłów. Natomiast gdy dywizja znajduje się w trzecim rzucie armii /na trzecim pasie/ i odległość ta pozwala na prowadzenie natarcia z tego rejonu lecz tyły rozmieszczone są zbyt głęboko, to przegrupowuje się je wraz z KRD na odpowiednią odległość od rubieży wprowadzenia jeszcze przed wyruszeniem dywizji do natarcia. W wypadku przegrupowywania się dywizji z głębi do rejonu wyjściowego i tyły dywizji znajdują się w marszu, to z ugrupowania marszowego wchodzą w rejon przeznaczony dla tyłów dywizji. W tym rejonie rozwija się też KRD i pozostaje do czasu zmiany go w nowy rejon. Kwatermistrzowi dywizji zapewnia się łączność z kwatermistrzem armii, kwatermistrzami podległych pułków, ze sztabem dywizji i z poszczególnymi elementami tyłowymi dywizji za pomocą różnych środków łączności, z tym, że ich wykorzystanie zależeć będzie od okresu i warunków działania dywizji.

Zadania i wymagania stawiane łączności w zakresie zabezpieczenia łączności dowódcom rodzajów wojsk i szefom służb, będą podobne do zadań jakie stoją ponad łącznością w zakresie zapewnienia łączności dowódcy i sztabowi dywizji, jednak należy uwzględnić specyfikę działania tych wojsk oraz czas i warunki ich użycia dla zabezpieczenia działań wojsk dywizji.

II. WŁAŚCIWOŚCI PLANOWANIA I KIEROWANIA ŁĄCZNOŚCIĄ.

Zapewnienie ciągłej i trwałej łączności w natarciu dywizji z rejonów wyjściowych położonych w głębi, wymaga - tak jak i w innych rodzajach działań odpowiedniego przygotowania pododdziałów i środków łączności oraz umiejętnego planowania i kierowania łącznością na całą głębokość działania wojsk dywizji.

Planowanie i kierowanie łącznością powiązane jest z całokształtem pracy dowództwa i sztabu dywizji, nad planowaniem, organizacją i prowadzeniem natarcia dywizji z rejonów wyjściowych położonych w głębi Obejmuje ono organizację łączności dowodzenia, współdziałania , tyłów i powiadamiania /ostrzegania/ oraz pracę dowódcy, szefa sztabu i szefa łączności dywizji w zakresie kierowania łącznością w okresie organizacji i prowadzenia działań przez dywizję, zarówno w rejonie wyjściowym, w czasie przemarszu jak i w okresie wprowadzenia dywizji do walki i prowadzenia działań w głębi obrony nieprzyjaciela.

Planowaniem i organizacją łączności zajmuje się wydział łączności sztabu dywizji, uzgadniając zagadnienia łączności z oficerami sztabu, dowódcami rodzajów wojsk, szefami służb i kwatermistrzem dywizji. Do zasadniczych zagadnień stanowiących podstawę planowania i organizacji łączności należą:

- zadanie dywizji oraz decyzja dowódcy dywizji;
- wytyczne dowódcy lub szefa sztabu do organizacji łączności;
- zarządzenie łączności sztabu armii do organizacji łączności;
- aktualna sytuacja łączności oraz stan i możliwości sił i środków łączności.

Decyzja dowódcy jest najważniejszym czynnikiem wpływającym na całokształt planowania i organizacji łączności, co pozwala szefowi łączności dywizji na odpowiednie - zgodnie z potrzebami dowodzenia i współdziałania - zaplanować i zorganizować system

łączności, wykorzystując właściwie posiadane siły i środki łączności.

Dokładna znajomość decyzji dowódcy i aktualnej sytuacji bojowej dywizji umożliwi szefowi łączności wyciągnąć prawidłowe wnioski i ustalić zadania jakie mają do wykonania pododdziały łączności. A w związku z tym może on określić jakie należy zastosować przedsięwzięcia , aby planowany system łączności odpowiadał zamiarowi dowódcy i był w stanie zabezpieczyć dowódcy i sztabowi dywizji utrzymanie ciągłej łączności z przełożonym, podwładnymi, współdziałającymi dowódcami i sztabami. Utrzymanie zaś trwałej łączności umożliwi dowódcy i sztabowi dywizji ciągłe kierowanie podległymi oddziałami w każdym okresie działań dywizji.

Na przebieg planowania łączności w dywizji prowadzącej natarcie z rejonu wyjściowego położonego w głębi, będą miały przede wszystkim wpływ następujące czynniki: miejsce i czas otrzymania zadania i powzięcie decyzji przez dowódcę, warunki w jakich dywizja będzie rozpoczynała natarcie, ilość czasu przeznaczonego na organizację natarcia oraz przewidywane zmiany w sytuacji bojowej jakie mogą zajść w czasie planowania, a nawet już podczas realizacji planu łączności.

W wypadku gdy dywizja będąca w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, organizuje natarcie tworząc pierwszy rzut częściowo z oddziałów rozmieszczonych w głębi, a częściowo z wojsk będących w rzucie - otrzyma zadanie do natarcia jeszcze w trakcie prowadzenia dotychczasowych działań. W tych warunkach, organizacja natarcia i planowanie łączności, będą miały podobny przebieg jak np. w wypadku przejścia dywizji z obrony do natarcia w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

Jeżeli zachodzi konieczność przegrupowania dywizji w nowy rejon, z którego istniałyby warunki na bezpośrednie przeprowadzenie natarcia , to dywizja może otrzymać zadanie na przegrupowanie się w nowy rejon i tylko ogólne zadania do natarcia. Planowanie i kierowanie łącznością w tych warunkach będzie polegało na wydaniu wytycznych szefowi łączności przez dowódcę lub szefa sztabu dywizji odnośnie

zabezpieczenia łączności w czasie marszu i w nowym rejonie ześrodkowania, /wyjściowym/, zaplanowaniu i zorganizowaniu tej łączności oraz na kontrolowaniu pracy zorganizowanego systemu łączności w marszu i kierowaniu rozwijaniem systemu łączności na SD w nowym rejonie.

Natomiast po przybyciu dywizji w nowy rejon, z którego jest możliwe prowadzenie natarcia - według zasad natarcia z rejonów wyjściowych położonych w głębi - dowódca dywizji może otrzymać już konkretne zadanie do natarcia w formie rozkazu /dyrektywy/ przełożonego /sztabu armii,frontu/. W tym też czasie szef łączności może otrzymać zarządzenie łączności sztabu przełożonego. Po zapoznaniu się z zadaniem dywizji oraz z zarządzeniem łączności, szef łączności może wydać dowódcy batalionu łączności zarządzenie odnośnie przygotowania pododdziałów łączności do wykonania nowego zadania.
Podczas wydawania wytycznych odnośnie przygotowania propozycji do decyzji również i szef łączności może otrzymać od dowódcy lub szefa sztabu dywizji wytyczne dotyczące przygotowania propozycji do organizacji łączności. Następnie na podstawie danych zawartych w zadaniu dywizji, zamiarze dowódcy, zarządzeniu łączności sztabu armii oraz wytycznych szefa sztabu do przygotowania propozycji organizacji łączności, szef łączności przeprowadza pracę myślową oceniając sytuację z punktu widzenia łączności.

Podczas analizy zadania i oceny położenia dywizji szef łączności wyjaśnia charakter przyszłych działań bojowych i sytuację w której będzie organizowana łączność, a więc jaki wpływ będą miały one na organizację i zabezpieczenie łączności następujące czynniki:

- zadanie i skład bojowy dywizji oraz ewentualne jej przegrupowanie w rejonie wyjściowym lub w trakcie przemarszu;
- działanie nieprzyjaciela;
- charakter terenu w pasie działania dywizji;
- stan i materiałowe zaopatrzenie pododdziałów łączności;

- warunki inżynieryjnego zabezpieczenia sił i środków łączności;
- warunki atmosferyczne, pora roku i doby;
- czas przeznaczony na organizację natarcia.

Na podstawie zarządzenia łączności sztabu armii, szef łączności zapoznaje się z wymaganiami przełożonego w zakresie:

- sposobu organizacji łączności z dowódcą i sztabem armii, z przełożonymi innych dowódców rodzajów wojsk i szefów służb dywizji oraz ilości i rodzaju potrzebnych do tego celu sił i środków ;
- niektórych zagadnień organizacji i zabezpieczenia łączności dywizji;
- sposobu organizacji łączności ze współdziałającymi związkami oraz ilości irodzaju potrzebnych do tego celu sił i środków łączności;
- sposobu organizacji łączności tyłów i powiadamiania oraz jakie są potrzebne w tym celu siły i środki łączności;
- sposobu organizacji poczty polowej;
- zabezpieczenie organizowanego systemu łączności przed oddziaływaniem ze strony nieprzyjaciela;
- sposobu materiałowo - technicznego zaopatrywania pododdziałów łączności.

Ponadto szef łączności dywizji uzgadnia potrzeby i możliwości w zakresie organizacji łączności z oficerami sztabu, dowódcami rodzajów wojsk , szefami służb i kwatermistrzem dywizji.

W okresie wypracowania decyzji przez dowódcę dywizji - na podstawie wniosków wynikających z analizy zadania i oceny sytuacji pod względem łączności - szef łączności powinien być przygotowany do zreferowania dowódcy lub szefowi sztabu następujących zagadnień:

- warunki i właściwości organizacji łączności, wynikające z zadania bojowego dywizji;
- dane o składzie i stanie posiadanych si-ł i środków łączności oraz ewentualne potrzeby

uzupełnienia lub wzmocnienia;
- propozycje odnośnie rozmieszczenia punktów dowodzenia w rejonie wyjściowym, podczas przemarszu w rejonie rubieży wprowadzenia do walki oraz w toku natarcia;
- propozycje odnośnie organizacji łączności;
- propozycji odnośnie zabezpieczenie systemu i urządzeń łączności przed oddziaływaniem ze strony nieprzyjaciela;
- propozycje dotyczące ograniczenia w wykorzystaniu technicznych środków łączności;
- niezbędny odwód sił i środków łączności i miejsce jego rozmieszczenia.

Szereg zagadnień, które należy uwzględnić przy planowaniu, organizowaniu i zabezpieczeniu łączności, rozwiązuje się bezpośrednio w terenie. W tym celu szef łączności może brać udział w rekonesansie dowódcy dywizji. Oprócz tego w okresie organizacji natarcia może być organizowany rekonesans z podległymi dowódcami pododdziałów łączności i funkcyjnymi łączności. Bezpośrednio w terenie należy ustalić:

- rejony rozmieszczenia węzłów łączności;
- najbardziej dogodne kierunki budowa linii przewodowych;
- możliwości wykorzystania istniejących miejscowych środków łączności w poszczególnych okresach działania dywizji;
- marszruty ruchomych środków łączności;
- rejony rozmieszczenia lądowisk;
- rejony rozmieszczenia odwodu sił i środków łączności oraz batalionu łączności;
- sposoby i możliwości inżynieryjnego zabezpieczenia systemu łączności.

Decyzja dowódcy dywizji i wyrażenie jej w czasie stawiania zadań bojowych, a potem w rozkazie bojowym dywizji jest decydującym czynnikiem w pracy szefa łączności, ponieważ zawiera sumę niezbędnych danych określających i warunkujących organizację i zabezpieczenia systemu łączności dywizji.

Po postawieniu zadań bojowych, dowódca może wydać wytyczne do bojowego zabezpieczenia działań i organizacji współdziałania. W czasie stawiania zadań lub podczas organizacji współdziałania ze swoimi dowódcami mogą przybyć szefowie łączności pułków i rodzajów wojsk oraz szefowie łączności współdziałających dywizji, z którymi szef łączności dywizji. uzgadnia zagadnienia związane z zapewnieniem łączności współdziałania. W tym też celu można wysyłać oficerów wydziału łączności do zainteresowanych szefów łączności.

W okresie tym dowódca lub szef sztabu dywizji winien udzielić szefowi łączności wytycznych do organizacji łączności, których treść winna dotyczyć następujących zagadnień:

- zadanie i ugrupowanie dywizji, zadania oddziałów dywizji oraz sposób współdziałania z sąsiadami i między elementami ugrupowania bojowego dywizji podczas wykonywania poszczególnych zadań bojowych;
- rejony rozmieszczenia punktów dowodzenia i oś ich zmiany w toku natarcia;
- z kim, jakimi środkami i w jakim terminie zorganizować łączność ;
- sposób wykorzystania środków łączności i ograniczenia w posługiwaniu się nimi w poszczególnych okresach działań;
- wymagania stawiane łączności stosownie do konkretnej sytuacji bojowej;
- termin przedstawienia dokumentów planu łączności do zatwierdzenia.

Szef łączności będzie teraz miał już wszystkie niezbędne dane do powzięcia decyzji do organizacji łączności i wyrażenia jej w formie graficznej, przystępując do opracowania dokumentów planu łączności.

Nie zawsze jednak przebieg pracy szefa łączności w zakresie planowania łączności będzie jednakowy. Tak na przykład dowódca dywizji może otrzymać zadanie do natarcia z rejonu wyjściowego położonego w głębi w czasie marszu do tego rejonu bądź to przez oficera sztabu armii, który przybył do dywizji, bądź osobiście od dowódcy armii na jego punkcie dowodzenia. Tak samo i szef łączności może

otrzymać tylko ustne wytyczne do organizacji łączności osobiście od szefa łączności armii albo przez oficera oddziału łączności /lub innego oficera/ sztabu armii. Ze względu na ograniczony czas, planowanie natarcia, a więc i planowanie łączności rozpocznie się już w czasie marszu. Celem przyspieszenia wypracowania decyzji, pierwszy rzut dowodzenia może wyprzedzić maszerujące wojska i udać się na SD w nowym rejonie wyjściowym, a kierowanie marszem realizowane będzie przez drugi rzut dowodzenia dywizji. zajmowanie rejonów wyjściowych przez podchodzące oddziały dywizji będzie się odbywać już zgodnie z zamiarem /zarysem decyzji/ dowódcy dywizji, użycia tych wojsk do natarcia. Planowanie łączności realizowane będzie przez szefa łączności dywizji w oparciu o niepełne dane dotyczące organizacji łączności i przebiegać będzie równolegle do pracy pierwszego rzutu dowodzenia nad wypracowaniem decyzji. W miarę napływania tych danych szef łączności będzie wnosił odpowiednie korekty do projektu planu łączności. Zaś kierowanie łącznością przez dowódcę i szefa sztabu dywizji w tych warunkach będzie polegało na udzielaniu szefowi łączności wytycznych dotyczących najważniejszych zagadnień zabezpieczenia łączności w planowanych działaniach dywizji. Ostateczna decyzja do organizacji łączności w dywizji może być skonkretyzowana, gdy szef łączności zreferuje projekt planu łączności /po wypracowaniu decyzji/ dowódcy lub szefowi sztabu i po wniesieniu przez nich ewentualnych poprawek , zostanie zatwierdzony jako jako obowiązujący plan łączności. Ze względu na ograniczony czas, szef łączności może postawić zadania dowódcom pododdziałów i funkcyjnym łączności, jeszcze przed zatwierdzeniem planu łączności, a odpowiednie korekty będzie wnosił w trakcie realizacji tych zadań.

Inny natomiast będzie przebieg pracy sztabu - a więc i pracy szefa łączności - dywizji nad wypracowaniem decyzji do natarcia z rejonu wyjściowego położonego w głębi, gdy dywizja będąc w drugim/trzecim/ rzucie armii i miała np. określone zadania do wykonania przeciw-

uderzenia na określonym kierunku. W takich warunkach nie zawsze zajdzie potrzeba opracowywania zagadnień do natarcia od nowa, a jedynie wnieść odpowiednie poprawki do planu walki, zgodnie z nowym zadaniem dywizji. Plan łączności również nie ulega zasadniczym zmianom - szczególnie organizacja łączności radiowej - lecz przystosuje się go do nowych zadań jakie wykonywać będą wojska dywizji.

Bez względu jednak na warunki w jakich dywizja może przejść do natarcia z rejonu wyjściowego położonego w głębi, szef łączności dywizji planując łączność, musi uwzględnić potrzeby, warunki i możliwości zabezpieczenia łączności w rejonie wyjściowym, w czasie przemarszu i rozwinięcia kolumn oraz ataku przedniego skraju i walki w głębi obrony nieprzyjaciela.

Dlatego też w czasie planowania, szef łączności musi uwzględnić - oprócz czynników mających wpływ na organizację łączności w każdym działaniu dywizji - szczególnie te specyficzne czynniki, które wypływają z właściwości prowadzenia przez dywizję natarcia z rejonu wyjściowego położonego w głębi, a mianowicie:

- jaki ma wpływ miejsce rejonu wyjściowego i sposób rozmieszczenia w nim elementów ugrupowania bojowego dywizji na organizację łączności;
- jak zapewnić łączność w wypadku przegrupowywania się dywizji do rejonu zapasowego;
- jakie są warunki zabezpieczenia łączności w rejonie wyjściowym i w toku rozpoczęcia działań dywizji, w zależności od ilości; rejonów rozmieszczenia punktów dowodzenia oraz przyjętego systemu dowodzenia;
- jaki będą miały wpły na organizację łączności i jej trwałość, takie czynniki jak: ilość marszrut wyznaczonych dywizji; ich stan i odległość między nimi oraz przewidywana odległość i tempo marszu;

- jaka winna być zapewniona łączność dla potrzeb kierowania marszem - zgodnie z przyjętym systemem dowodzenia w czasie przemarszu dywizji z rejonu wyjściowego do rubieży wprowadzenia do walki - w zależności od ugrupowania marszowego dywizji, składu poszczególnych elementów tego ugrupowania i ich miejsce w poszczególnych kolumnach dywizji oraz skład i miejsce w ugrupowaniu marszowym rzutów dowodzenia dywizji;
- jak winna być zorganizowana łączność dla potrzeb planowanych przedsięwzięć związanych z zabezpieczeniem przemarszu i w czasie walki dywizji, a zwłaszcza dla potrzeb organów rozpoznawczych dywizji, obrony przeciwlotniczej i przed środkami masowego rażenia oraz dla organów zabezpieczenia inżynieryjnego i technicznego, a także dla potrzeb organów regulacji ruchu;
- jakie należy przewidzieć przedsięwzięcia w celu zabezpieczenia łączności przed oddziaływaniem nieprzyjaciela na wojska dywizji, a zwłaszcza w wypadku napotkania sił nieprzyjaciela w czasie przemarszu do rubieży wprowadzenia do walki, mogących związać część lub całość sił dywizji w walce;
- jaki wpływ na organizację łączności będą miały czynniki wypływające z zadań dywizji, a szczególnie skład, ugrupowanie i zadania wojsk przeznaczonych do przełamania obrony nieprzyjaciela, pas natarcia, odcinek przełamania, kierunek głównego uderzenia i głębokość zadań dywizji, rubieże rozwinięcia kolumn marszowych i miejsce rubieży wprowadzenia dywizji do walki /przed lub za przednim skrajem obrony nieprzyjaciela/;
- w jakim stopniu wpływa na zabezpieczenie ciągłości łączności sposób wejścia dywizji do walki - w zależności od stopnia obezwładnienia obrony nieprzyjaciela środkami masowego rażenia, sktruktury i rodzaju tej obrony

/stała, ruchowa/ - a więc czy pododdziały pierwszego rzutu będą nacierały w kolumnach kompanijnych, plutonowych lub w tyralierze, czy dywizja przełamywać będzie obronę nieprzyjaciela na jednym czy na kilku kierunkach, czy w przełamywaniu obrony nieprzyjaciela będzie brała udział część wojsk będących w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem;

- jak będzie zorganizowana łączność dowodzenia i współdziałania dywizji w czasie wprowadzania dywizji do walki i w głębi obrony nieprzyjaciela - rejon rozmieszczenia SD dywizji i zapewnienie z niego łączności współdziałania z pierwszym rzutem dywizji , oddziałem /związkiem/ w pasie działania którego naciera dywizja z sąsiednimi dywizjami i elementami ugrupowania operacyjnego armii wykonującymi wspólne zadanie;
- sposób wykorzystania i przydział odpowiednich sił i środków łączności do poszczególnych rzutów dowodzenia i elementów ugrupowania bojowego dywizji w rejonie wyjściowym, w czasie marszu, ataku i walki w głębi obrony nieprzyjaciela;
- wypracowanie takiej organizacji systemu łączności, którzy będzie odpowiadał potrzebom kierowania planowanymi działaniami dywizji i który umożliwiłby jednocześnie, dokonanie w krótkim czasie niezbędnych zmian, w celu dostosowania go do potrzeb wynikłych w toku prowadzenia działań przez dywizję;
- określenie kilku zadań pododdziałom łączności na poszczególne okresy działania dywizji i możliwości konkretyzowania tych zadań w czasie przemarszu i w trakcie natarcia;
- ustalenie wielkości i miejsca rozmieszczenia w ugrupowaniu marszowym i bojowym dywizji odwodu sił i środków łączności;
- ustalenie sposobu materiałowo - technicznego zaopatrywania pododdziałów łączności dywizji w poszczególnych okresach działania dywizji;

- skalkulowanie czasu niezbędnego na planowanie i organizację łączności oraz termin jej gotowości dla potrzeb kierowania działaniami dywizji.

W wyniku wnikliwej analizy tych wszystkich czynników wywierających zasadniczy wpływ na organizację i zabezpieczenie łączności w natarciu dywizji z rejonu wyjściowego położonego w głębi oraz na podstawie wyciągnięcia odpowiednich wniosków, szef łączności dywizji winien zestawić plan łączności.

Plan łączności jest to decyzja szefa łączności do organizacji łączności, wyrażona graficznie i uzasadniona kalkulacją sił i środków łączności oraz czynnościami i zarządzeniami zapewniającymi jej wykonanie.

Plan łączności dywizji obejmuje:

- organizację łączności środkami radiowymi, radioliniowymi, przewodowymi i ruchomymi;
- kalkulację sił i środków łączności ;
- materiałowo - techniczne zabezpieczenie pododdziałów łączności;

W skład dokumentów planu łączności dywizji wchodzą:

- schemat łączności środkami radiowymi wraz z rozliczeniem sił i środków radiowych /na wszystkie okresy działań dywizji/;
- schemat łączności środkami przewodowymi, radioliniowymi i ruchomymi wraz z rozliczeniem tych sił i środków / w rejonie wyjściowym, w czasie przemarszu, na rubieży wprowadzenia i w działaniach w głębi obrony nieprzyjaciela/;
- rozkład wymiany korespondencji bojowej;

Wszystkie zagadnienia dotyczące organizacji łączności, które nie zostały uwzględnione na schematach i rozliczeniach, a wymagające wyjaśnienia podaje się w legendzie na schematach.

Na podstawie opracowanego planu łączności szef łączności opracowuje zarządzenia łączności sztabu dywizji. Do zarządzenia łączności opracowuje i załącza się następujące załączniki:

- tabelę danych sieci i kierunków radiowych dywizji;
- tabelę przydziału danych radiowych dla podległych oddziałów i pododdziałów;
- tabelę kryptonimów stacji telefonicznych dywizji;
- tabelę sygnałów rozpoznawczych osób funkcyjnych.

W warunkach ograniczonego czasu na przygotowanie natarcia, zarządzenie łączności może ujmować tylko zasadnicze zagadnienia lub wprowadzać tylko zmiany jakie należy uwzględnić w nowoplanowanej organizacji łączności w stosunku do istniejącego systemu łączności.
Niekiedy szef łączności może wydawać zarządzenia dotyczące takich zagadnień jak np. zmiany w organizacji łączności wynikłych na skutek nowowytworzonej sytuacji bojowej w czasie przemarszu do rubieży wprowadzenia lub walki w głębi. Zarządzenia te mogą również dotyczyć takich spraw jak rozpoznanie środków łączności nieprzyjaciela, ograniczenia pracy środków łączności, remontu i ewakuacji uszkodzonego i zdobycznego sprzętu łączności, zmiany danych do pracy środków łączności i.t.p. Zarządzenia powyższe mogą być wydawane w formie ustnej lub pisemnej.

W nakazanym terminie szef łączności referuje treść dokumentów planu łączności szefowi sztabu, przedstawiając schematy łączności do zatwierdzenia, a zarządzenie łączności do podpisu.

Po zatwierdzeniu opracowanych dokumentów planu łączności przez szefa sztabu, szef łączności stawia zadania - jeżeli uczynił to wcześniej to tylko precyzuje i uzupełnia - dowódcy batalionu łączności dotyczące organizacji łączności i zabezpieczenie ciągłości jej działania w czasie działań dywizji. Równocześnie wraz ze stawianiem zadań, szef łączności podaje dane niezbędne do pracy środków łączności.

Dalsza praca szefa łączności oraz kierowanie łącznością przez dowódcę i szefa sztabu, polega na kontrolowaniu wykonania wydanych wytycznych, zarządzeń do organizacji łączności oraz na sprawdzeniu gotowości sił i środków łączności do zabezpieczenia łączności w toku działań dywizji.

Za organizację łączności i zabezpieczenie

jej ciągłości pracy w działaniach

jej ciągłości pracy w oddziałach i pododdziałach rodzajów wojsk i służb, odpowiedzialni są dowódcy i szefowie sztabów tych oddziałów i pododdziałów, a dane do pracy tych środków otrzymują ze sztabu dywizji.

Na zabezpieczenie ciągłości dowodzenia w czasie prowadzenia natarcia dywizji z rejonu wyjściowego położonego w głębi ma poważny wpływ stałe kierowanie łącznością przez dowódcę, szefa sztabu i szefa łączności dywizji. Dlatego też w czasie przemarszu oraz podczas prowadzenia walki w głębi obrony nieprzyjaciela, dowódca dywizji powinien każdorazowo w związku z powstałą sytuacją bojową, lub też nowo powziętą decyzją, postawić konkretne zadanie szefowi łączności, dotyczące wprowadzenia zmian lub uzupełnienia istniejącej organizacji łączności. Powinien dbać o to, ażeby w każdej sytuacji przy wszystkich przesunięciach, wyjazdach, jego radiostacje pracujące z przełożonym i podwładnymi znajdowały się przy nim. Szef sztabu dywizji, który ponosi odpowiedzialność za organizację łączności i ciągłość jej działania, powinien na czas informować szefa łączności /lub jego pomocnika/ o zarządzeniach dowódcy, zarządzeniach sztabu dywizji sztabu armii w zakresie łączności i wydać odpowiednie wytyczne lub zarządzenia do zabezpieczenia łączności. Szczególnego znaczenia nabiera prawidłowe i w odpowiednim czasie postawienie zadań podczas zmiany punktów dowodzenia i przesunięć węzłów łączności oraz organizację łączności w nowych rejonach. Stawiając zadanie do zmiany węzłów łączności w ramach zmiany punktów dowodzenia w nowy rejon, należy podać:

- ~~rejo~~ nowy rejon punktu dowodzenia;
- z kim i jakimi środkami nawiązać łączność z nowego rejonu oraz termin jej gotowości ;
- w jakim zakresie rozbudować łączność przewodową na nowym punkcie;
- kto pozostaje na dotychczasowym punkcie dowodzenia i jakie środki zostawić do jego dyspozycji na czas przesunięcia grupy operacyjnej na nowy punkt dowodzenia, a w wypadku organizowania

dwóch rzutów dowodzenia - który rzut i z jakimi środkami przechodzi na nowy punkt dowodzenia;
- rozmieszczenie i sposób pracy radiostacji w toku przesunięcia grupy operacyjnej do nowego rejonu.

Kierowanie łącznością przez szefa łączności w czasie prowadzenia natarcia polega na stawianiu konkretnych zadań oficerom wydziału łączności sztabu dywizji, dowódcy batalionu łączności, funkcyjnym łączności oraz podległym szefom łączności oddziałów dywizji. W toku natarcia szef łączności znajduje się najczęściej przy dowódcy dywizji, który może wyjechać z SD ze swoją grupą operacyjną. Na stanowisku dowodzenia łącznością kieruje - podczas nieobecności szefa łączności - jego pomocnik, meldując szefowi łączności o wszelkich przedsięwzięciach przyjętych przez niego w celu zabezpieczenia ciągłości łączności.

W wypadku organizowania dwóch rzutów dowodzenia dywizji, szef łączności będzie się znajdował w pierwszym rzucie dowodzenia, a jego pomocnik w drugim rzucie dowodzenia dywizji. By pomocnik szefa łączności mógł właściwie kierować łącznością - zwłaszcza przy organizacji dwóch rzutów dowodzenia - musi on znać dokładnie cały system organizacji łączności oraz winien posiadać odpis dokumentów planu łączności i zarządzenia łączności dywizji.

Do charakterystycznych cech pracy szefa łączności z chwilą wyruszenia dywizji z rejonu wyjściowego należy:
- przedwczesne wysłanie sił i środków łączności przewodowych i radioliniowych, a także częścią sił i środków radiowych i ruchomych - w wypadku organizowania dwóch rzutów dowodzenia dywizji - w rejon rubieży wprowadzenia dywizji, dla zorganizowania łączności na SD organizowanego w tym rejonie lub też uzgodnić wykorzystanie linii przewodowych /ewentualnie stacji radioliniowych/ oddziałów broniących się na tym kierunku;

- w czasie przemarszu dywizji do rubieży wprowadzenia szef łączności winien zwracać szczególną uwagę na zabezpieczenie łączności dla sprawnego kierowania marszem, na przestrzeganie ograniczeń w korzystaniu z radiowych środków łączności oraz na szybkie przekazywanie sygnałów powiadamiania i alarmowych;
- w czasie wprowadzenia dywizji do walki, szef łączności szczególną uwagę zwraca na zabezpieczenie ciągłej łączności środkami radiowymi i ruchomymi z pułkami pierwszego rzutu dywizji, ewentualnie z oddziałem wydzielonym lub desantem taktycznym, z oddziałem, lub związkiem taktycznym, na odcinku którego dywizja wchodzi do walki oraz z dywizjami sąsiednimi biorącymi udział w przełamaniu obrony nieprzyjaciela;
- w wypadku zaistnienia zmian w sytuacji bojowej - na podstawie decyzji dowódcy dywizji - szef łączności powinien wnosić ewentualne zmiany do planowej łączności i stawiać zadania wykonawcom.

W dalszej pracy szefa łączności podczas przełamywania kolejnych rubieży obrony nieprzyjaciela i wykonywania kolejnych zadań dywizji szef łączności winien zwrócić uwagę na:

- odpowiedni wybór nowych punktów dowodzenia i zabezpieczenie z tych punktów łączności z podległymi i współdziałającymi dowódcami i sztabami;
- zabezpieczenie łączności w pościgu, a szczególnie z oddziałem wydzielonym i rozpoznawczym;
- zabezpieczenie łączności podczas konieczności forsowania przeszkód wodnych;
- zabezpieczenie łączności w wypadku nawiązania boju spotkaniowego lub bitwy spotkaniowej oraz podczas odpierania kontrataków i przeciwuderzeń nieprzyjaciela;

- zabezpieczenie łączności ze związkiem taktycznym /operacyjnym/ wchodzącym do walki na kierunku działania dywizji, lub w wypadku wspólnego działania na okrążenie i zniszczenie okrążonego nieprzyjaciela;
- odpowiednie przygotowanie sił i środków łączności do zabezpieczenia łączności w wypadku prowadzenia działań nocnych;
- szybkie odtworzenie systemu łączności w razie wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń środkami masowego rażenia na wojska dywizji oraz przywrócenia żywotności siłom i środkom łączności porażonym tymi środkami;
- zabezpieczenie środków radiowych i radiolinio-wych przed zakłóceniami stosowanymi przez nieprzyjaciela;
- utrzymanie odpowiedniego odwodu sił i środków łączności w gotowości do wykonania nowych zadań, uzupełnienia strat lub wykonania manewru tymi siłami i środkami w konkretnych warunkach sytuacji bojowej.

Realizacja planu łączności i zabezpieczenie tej łączności w toku działań dywizji, opiera się na wykorzystaniu posiadanych siłach i środkach łączności batalionu łączności dywizji - dla potrzeb dowódcy i sztabu dywizji - oraz na siłach i środkach łączności oddziałów i pododdziałów podległych /przydzielonych/ dowódcom rodzajów wojsk i szefom służb - dla potrzeb tych dowódców i ich sztabów.

W skład batalionu łączności dywizji wchodzą następujące pododdziały:

- pierwsza kompania dowodzenia;
- druga kompania dowodzenia;
- kompania telefoniczno-kablowa;
- pluton łączności kwatermistrzowskiego rzutu dowodzenia;
- warsztat łączności i stacja ładowania akumulatorów;
- pododdziały gospodarcze.

Pierwsza kompania dowodzenia, w skład której wchodzą: ruchoma aparatownia węzła łączności typu "DUKAT", dwa

plutony radiowe i drużyna ruchomych środków łączności, przeznaczona jest do rozwijania i obsługiwania węzła łączności stanowiska dowodzenia dywizji, a w wypadku organizowania dwóch rzutów dowodzenia dywizji.

Druga kompania dowodzenia posiada skład organizacyjny podobny jak pierwsza z tymi, że kompania ta posiada ponadto pluton czołgów dowództwa oraz wóz dowódczy typu "BIZON-2". Przeznaczona ona jest do uzupełnienia pierwszej kompanii dowodzenia /szczególnie siłami i środkami radiowymi radiowymi/ oraz do rozwijania węzła łączności na następnym nowym stanowisku dowodzenia. W wypadku organizowania dwóch rzutów dowodzenia dywizji - rozwija i obsługuje ona węzeł łączności ZSD na którym rozmieszcza się drugi rzut dowodzenia.

Kompania telefoniczno-kablowa wyposażona jest w sprzęt i materiały do budowy linii kablowych i przeznaczona jest do budowy linii przewodowych - gdzie jest to konieczne i możliwe - między poszczególnymi punktami dowodzenia dywizji oraz między tymi punktami, a punktami dowodzenia podległych i sąsiadów /lewego/.

Pluton łączności KRD składa się z drużyny radiowej i drużyny radiotelefonicznych, a przeznaczony jest do zabezpieczenia łączności kwatermistrzowi dywizji z przełożonymi i jego podwładnymi.

Odpowiednie wykorzystanie tych sił i środków łączności zapewni dowódcy i sztabowi sprawne kierowanie działaniami dywizji prowadzącej natarcie z rejonu wyjściowego położonego w głębi, zgodnie z zaplanowanym i zorganizowanym systemem łączności dywizji.

Rozdział III.

"ORGANIZACJA ŁĄCZNOŚCI DYWIZJI W DZIAŁANIACH ZACZEPNYCH Z REJONÓW WYJŚCIOWYCH POŁOŻONYCH W GŁĘBI"

Zorganizowany system łączności dywizji powinien zapewnić dowódcy i sztabowi dowodzenie w rejonie wyjściowym, na czas przemarszu dywizji, do rubieży rozwinięcia,

na rubieży rozwinięcia oraz w toku prowadzenia natarcia. Organizacja łączności będzie uzależniona od przyjętego systemu dowodzenia ustalonego przez dowódcę, a przede wszystkim od ilości i rozmieszczenia punktów dowodzenia dywizji i podległych oddziałów, oraz ich zmiany. Ilość prac związanych z organizacją łączności zależna będzie od tego w jakim położeniu wyjściowym znajduje się drużyna dywizja z chwilą otrzymania zadania i na ile dotychczas istniejący system łączności dywizji będzie odpowiadał nowemu zadaniu. Siły i środki łączności grupuje się na punktach dowodzenia, skąd zabezpiecza się łączność dowodzenia, współdziałania, tyłów i powiadamiania.

Właściwości rozwijania, pracy i zmiany węzłów łączności dywizji.

W dywizji, która przechodzi do natarcia z rejonów wyjściowych położonych w głębi, należy organizować węzły łączności zarówno w rejonie wyjściowym, w rejonie rubieży rozwinięcia oraz przy każdej zmianie punktu dowodzenia w toku natarcia. Dowodzenie oddziałami dywizji na rubieży rozwinięcia i przy przełamywaniu głównego pasa obrony realizowane będzie z nowych punktów dowodzenia, rozmieszczonych z SD rozmieszczonego w rejonie rubieży rozwinięcia.

W rejonie wyjściowym organizuje się główny węzeł łączności na stanowisku dowodzenia dywizji, który ze względu na możliwości otrzymania yw łączności powinien być rozmieszczony, w zależności od konkretnych warunków terenowych, możliwie centralnie w stosunku do rozmieszczenia oddziałów dywizji. Drugi węzeł łączności dywizji rozwijany jest w rejonie kwatermistrzowskiego rzutu dowodzenia. Jeżeli dowództwo dywizji już w rejonie wyjściowym podzielone będzie na dwa rzuty z tego drugi rzut rozmieszczony będzie oddzielnie na ZSD, to zachodzi wówczas konieczność rozwinięcia węzła łączności ZSD, zdolnego do zabezpieczenia łączności z przełożonym i podwładnymi. Ten jednak WŁ nie powinien być w pełni rozbudowany zakładając, że siły i środki tego węzła

przeznaczone byłyby do przygotowania i rozwinięcia zawczasu węzła łączności na SD w rejonie rubieży rozwinięcia. Węzeł łączności ZSD w rejonie wyjściowym spełniałby jednocześnie pomocniczą rolę w zabezpieczeniu łączności z głównego stanowiska dowodzenia, szczególnie z podwładnymi. W rejonie wyjściowym nie zachodzi ponadto konieczność rozwijania dodatkowych czy pomocniczych urządzeń łączności dla uzyskiwania kierunków okrężnych. Konieczność taka zachodziła-by wówczas kiedy oddziały dywizji, wyjdą ze zgrupowane zostaną, na znacznej przestrzeni lub przejdą do rejonów zapasowych znacznie oddalonych od SD dywizji. W takim wypadku dla utrzymywania łączności przewodowej z oddziałami dywizji może być organizowany pomocniczy węzeł łączności, składający się ze środków przewodowych oraz punkty kontrolno-telefoniczne.

Skład węzłów łączności /SD i KRD/ oraz rozmieszczenie ich elementów, ogólnie nie odbiega od przyjętych zasad. Wykorzystanie elementów węzła łączności SD dywizji zależeć będzie głównie od rodzaju łączności.jaką organizuje i utrzymuje armia z dywizją oraz charakteru działania dywizji i roli poszczególnych środków łączności w poszczególnych okresach.działania.

Przyjmując, że armia będzie organizować z dywizją znajdującą się w rejonie wyjściowym, łączność przewodową, radioliniową, niezależnie od zawsze organizowanej łączności radiowej i środkami ruchomymi, to wówczas rozwijane będą wszystkie elementy węzła łączności stanowiska dowodzenia.

Grupa środków radiowych składać się będzie z radiostacji średniej mocy, radiostacji małej mocy oraz odbiorników radiowych. Radiostacje małej mocy oraz odbiorniki powinny być rozmieszczone przy dowódcach i oficerach sztabu dla potrzeb których pracują. Jednakże i przy ich rozmieszczeniu należy uwzględnić warunki ich pracy, głównie jeśli chodzi o rozwinięcie anten, przeszkody terenowe oraz możliwości wzajemnych przeszkód w pracy.

Wóz dowódcy z aparatownią BIZON-2 należy rozmieszczać obok schornuddowódcy tak by przy każdym wjeździe dowódcy mógł mu natychmiast towarzyszyć. Wszystkie radiostacje ultrakrótkofalowe małej mocy powinny być przygotowane do zamontowania ich na samochodach dowódców i oficerów sztabu, spełniać one bowiem będą zasadniczą rolę w zabezpieczeniu łączności z oddziałami w czasie ich marszu do rubieży rozwinięcia i w toku natarcia.
Radiostacje średniej mocy mogą być rozmieszczone poza rejonemx SD w odległości do 3 km i mogą być grupowane po 3-4. Zbytnie oddalenie tych radiostacji w rejonie wyjściowym od SD nie wydaje się konieczne, raz dlatego że radiostacje te tylko w wyjątkowych wypadkach mogą rozpocząć prace na nadawanie, po drugie ustawienie ich w kolumnie sztabu przy zmianie SD wymaga dużego czasu.
Najbliżej grupy operacyjnej powinny być rozmieszczone: radiostacja R-118 na BTR - 152 dowódcy dywizji, radiostacje sztabu dywizji pracujące ze sztabem armii i sztabami pułków. Nie wydaje się też koniecznym rozwijanie pełnych urządzeń antenowych dla tych radiostacji, które w rejonie wyjściowym nie spełniają głównej roli w zabezpieczeniu łączności. Wszystkie środki radiowe na punktach dowodzenia w rejonie wyjściowym powinny być odpowiednio rozmieszczone , lecz nie mogą pracować na nadawanie za wyjątkiem posterunku OPL dywizji oraz dla celów kierowania ogniem artylerią przeciwlotniczą osłaniającą rejon wyjściowy.
Stacje radioliniowe, wydzielane z armii do zabezpieczenia łączności z dywizją, mogą być wykorzystane w ten sposób, że na SD w rejonie wyjściowym rozwinięta zostanie jedna stacja, która zabezpieczać będzie łączność z SD armii, zaś pozostałe dwie/jedna/ nie będą rozwijane i znajdować się będą w rejonie rozmieszczenia batalionu łączności, z przeznaczeniem do zabezpieczenia łączności z SD dywizji rozmieszczonego w rejonie rubieży rozwinięcia. Niekiedy jedna z tych dwóch stacji może być wcześniej wysłana w rejon następnego SD rozmieszczonego w rejonie rubieży rozwinięcia dla zabezpieczenia łączności między tym punktem dowodzenia a rejonem wyjściowym, dla łączności

z armią oraz dywizją w pasie której oddziały dywizji wchodzą do walki. Stację radioliniową rozwija się w odległości 200 - 400 m od stacji telefonicznej i telegraficznej dywizji.
W zależności od przyjętego systemu łączności armii, przy pomocy tej stacji dywizja w rejonie wyjściowym utrzymywać może łączność z armią najczęściej w dwóch kanałach telefonicznych i jednym telegraficznym.
Ponadto stacje radioliniowe mogą być wykorzystane do zabezpieczenia łączności w czasie przemarszu dywizji z rejonu wyjściowego do rubieży wejścia do walki. Takie wykorzystanie stacji radioliniowych celowym jest stosować jeśli rejon wyjściowy oddalony jest ponad 60 km od przedniego skraju.
Stacja telegraficzna, składająca się z dwóch aparatów literodrukujących ST-35 może być wykorzystana zarówno w systemie łączności przewodowej, radioliniowej jak i radiowej
Biorąc pod uwagę tylko aparaturę telegraficzną znajdującą się w ruchomej aparatowni węzła łączności DUKAT, to można ją wykorzystać w dwóch systemach łączności- przewodowym i radioliniowym, natychmiast pracy stacji telegraficznej przez radiostacje literodrukiem w rejonie wyjściowym nie wykorzystuje się.

Stację zasilania rozmieszcza się obok aparatowni WŻ DUKAT.
Stacja telefoniczna, którą stanowi rozwinięta w aparatowni łącznica PK-40, wykorzystywana być może w systemie łączności przewodowej i radioliniowej. Do stacji dołączane są kierunki łączności przewodowej wewnętrznej w ilości 12-15 od schronów dowódców i oficerów sztabu grupy operacyjnej, grupy obsługi i elementów węzła łączności oraz kierunki zewnętrzne do poszczególnych oddziałów i pododdziałów dywizji jak i kierunek przewodowy z armii. /łącza telefoniczne/.
Do stacji dołącza się linie łączące ze stacji radioliniowej /tylko kanały telefoniczne/. Łącza telegraficzne zarówno z kierunku przewodowego armii jak i ze stacji radioliniowej dołączone są do stacji telegraficznej, poprzez przełą-

czalnę graf. telefoniczną zamontowaną w aparatowni DUKAT. W rejonie wyjściowym przy SD dywizji zawsze należy rozwinąć składnicę meldunkową /SM/ oraz lądowisko. Te dwa elementy spełniają zasadniczą rolę w zabezpieczeniu łączności środkami ruchomymi zarówni z armią jak i z podwładnymi. SM dywizji należy rozmieszczać w odległości 1-2 km od SD dywizji możliwie w pobliżu węzła dróg, skąd dogodny byłby dojazd do oddziałów i pododdziałów dywizji jak i do sztabu armii. Przy SM rozmieszcza się grupę środków ruchomych. Korespondencja bojowa sztabu dywizji powinna być przekazywana bądź bezpośrednio na SM bądź też za pośrednictwem łącznika z SM, który odbiera korespondencję z kancelarii sztabu.

Przekazywanie korespondencji bojowej w okresie znajdowania się dywizji w rejonie ześrodkowania może i powinno być ustabilizowane i odbywać się w określonym czasie. W tym celu opracowuje się wykres wymiany korespondencji, w którym określony jest czas wymiany. Ten czas wymiany powinien być podany do wiadomości wszystkich oficerów sztabu, aby móc na czas przygotować korespondencję do wyłania i ekonomicznie wykorzystać środki ruchome.

Lądowisko, na którym bazują śmigłowce dywizji, przeznaczone również dla przyjmowania śmigłowców armii powinno być rozmieszczone poza rejonem rozmieszczenia SD w odległości 1-2 km, w zależności od konkretnych warunków terenowych. Celowym jest aby lądowisko rozmieszczać w niedalekiej odległości od SM a przynajmniej w tym samym kierunku od SD dywizji, aby z jednej strony móc przekazać przywiezioną korespondencję możliwie szybko na SM a z drugiej wysłać z SM na lądowisko środki transportowe i przewieźć oficerów z lądowiska na SD.

Nie zachodzi też potrzeba wyboru terenu pod lądowisko na którym mógłby lądować i startować samoloty łączności, należy bowiem przyjąć, że dla łączności armia - dywizja wykorzystane będą tylko śmigłowce, gdyż biorąc pod uwagę odległości między SD armii i SD dywizji nieekonomicznie jest wykorzystywać samoloty.

Węzeł łączności stanowiska dowodzenia jest głównym i zasadniczym węzłem, zapewniającym dowódcy i sztabowi dywizji łączność z przełożonym, podwładnymi i współdziałającymi dowódcami i sztabami.

Dla zabezpieczenia łączności kwatermistrzostwa dywizji w rejonie wyjściowym na kwatermistrzowskim rzucie dowodzenia dywizji rozwija się węzeł łączności KRD. Miejsce rozmieszczenia WŁ KRD powinno odpowiadać tym samym warunkom co i WŁ SD. Ilość elementów WŁ KRD jest mniejsza niż WŁ SD i ogranicza się do grupy środków radiowych, stacji telefonicznej , SM i lądowiska.

Jeżeli rejon wyjściowy dywizji a w tym i tyły dywizji znajduje się w odległości do 40 km od przedniego skraju i nie planuje się przegrupowania tyłów do rejonu położonego bliżej przedniego skraju, to węzeł łączności KRD powinien być rozwinięty w pełni, łącznie z jego inżynieryjnym zabezpieczeniem. Jego bowiem zmiana nastąpi wraz ze zmianą KRD dopiero w połowie pierwszego dnia natarcia.

Jeżeli natomiast rejon wyjściowy jest oddalony 60 i więcej km od przedniego skraju i planuje się przegrupowanie tyłów w tym i KRD dywizji bliżej przedniego skraju, to węzeł łączności a także łączność wewnętrzna rozwija się tylko do niezbędnego minimum.

Grupę środków radiowych rozwija się na tych samych zasadach co i na WŁ SD z tym, że radiostacje średniej mocy mogą być zgrupowane w jednym ~~rzucie~~ rejonie odległym od KRD w odległości 1-2 km. Jeśli KRD nie będzie się przegrupowywać to radiostacje powinny mieć rozwinięte pełne urządzenia antenowe aby z chwilą wejścia do walki oddziałów dywizji móc rozpocząć prace i przejąć na siebie zadanie zabezpieczenia łączności z dowódcą i sztabem oraz KRD pułków, które już będą przegrupowywane na odległość do 15 km od przedniego skraju.

Stacja telefoniczna powinna być rozmieszczona na samym KRD, które z zasady rozwijane jest centralnie w stosunku do rejonów rozmieszczenia poszczególnych składów, co ułatwia organizację łączności przewodowej.

Do stacji telefonicznej WŁ KRD dołącza się kierunki łączności wewnętrznej KRD w ilości 4-5 oraz kierunki zewnętrzne od SD dywizji i KRD armii oraz kierunki do urządzeń tyłowych dywizyjnego punktu zaopatrywania.

Składnicę meldunkową oraz lądowisko KRD rozwija się na tych samych zasadach jak i na WŁ SD, trzeba ~~to~~ jednak pamiętać aby nie były rozmieszczone blisko jakiegokolwiek składu dywizji.

Zarówno węzeł łączności SD jak i KRD /ewentualnie ZSD/ rozwijany i obsługiwany jest przez pododdziały batalionu łączności dywizji.

Omówione wyżej węzły łączności zabezpieczają łączność dla dowódcy, sztabu i kwatermistrzostwa dywizji, w rejonie wyjściowym. Zadanie zapewnienia łączności na czas przemarszu, na rubieży rozwinięcia, w czasie ataku przez oddziały pierwszego rzutu oraz prowadzenia natarcia, realizowane są przez organizację i pracę węzłów łączności na następnych kolejnych punktach dowodzenia dywizji.

I tak w celu zabezpieczenia łączności na czas przemarszu oddziałów dywizji do rubieży rozwinięcia można wykorzystać węzły łączności SD w rejonie wyjściowym oraz SD rozmieszczonego w rejonie rubieży rozwinięcia, zakładając, że na tym ostatnim będzie znajdowała się grupa dowodzenia. Niezależnie od tego wraz z dowódcą i sztabem kierującymi marszem w ruchu przesuwać się będą elementym węzła łączności zabezpieczające łączność w marszu. Do nich należeć będzie przede wszystkim grupa środków radiowych, składnica meldunkowa i lądowisko. W tym bowiem okresie działania dywizji dowodzenie zabezpieczone będzie głównie przez środki radiowe /ultrakrótkofalowe/ i ruchome . W przypadku kiedy marsz przeprowadzany będzie na większe odległości /60-100 km/ mogą być zawczasu organizowane na trasie marszu punkty kontrolno-telefoniczne dowiązane do systemu łączności przewodowej armii a nawet wydzielone stacje radioliniowe wykorzystywane w systemie łączności przewodowej i radiowej dla dowódcy i sztabu dywizji znajdujących się w ruchu.

Dla zabezpieczenia dowodzenia wojskami dywizji na rubieży rozwinięcia, wejścia do walki oraz przełamywania obrony npla należy organizować zawczasu węzeł łączności SD dywizji rozmieszczonego w rejonie rubieży rozwinięcia. Z chwilą określenia przez dowódcę dywizji rejonu tego stanowiska dowodzenia należy w ten rejon wydzielić najczęściej pierwszą kompanię dowodzenia /jeśli druga rozwijała WŁ w rejonie wyjściowym/ bez środków radiowych, w celu rozwinięcia WŁ. Poza środkami radiowymi i lądowiskiem kompania powinna rozwinąć w tym rejonie wszystkie pozostałe elementy węzła, na tych samych zasadach jak omówiono poprzednio lądowisko powinno być wybrane ale może być bez obsługi. Rozmieszczenie elementów WŁ powinno być uzgodnione z pozostałymi elementami SD, które obsadzone być może dopiero przed samym wyruszeniem dywizji z rejonów wyjściowych. Dlatego też aparatura telegraficzna i telefonii nośnej w pierwszym okresie nie będzie wykorzystywana. Przyjmując, że do tego SD dywizji armia zorganizuje łączność przewodowa, bądź ze swego SD lub WSD, a jedną ze stacji radioliniowych rozwinie się w tym rejonie to w ten sposób WŁ będzie spełniał już swoją rolę z chwilą rozwinięcia. W początkowym okresie jego rola polegała będzie na utrzymywaniu łączności z dowódcą i sztabem armii /jako droga okrężna/, łączność z dywizją a nawet oddziałem w pasie której dywizja rozwija się i wchodzi do walki a dalej z DGA z chwilą zajęcia przez nią stanowisk ogniowych w rejonie rubieży rozwinięcia.

Cały węzeł łączności musi być tak przygotowany aby z chwilą obsadzenia tego punktu dowodzenia przez dowódcę i sztab dywizji mógł w pełni zabezpieczyć łączność. Wraz z przejściem dowódcy i sztabu na to SD rozwijają się środki radiowe i lądowisko. W ten sposób ten WŁ staje się głównym i zasadniczym węzłem łączności dywizji.

Z chwilą wyruszenia sztabu dywizji z SD rozmieszczonego w rejonie wyjściowym, środki radiowe i lądowisko przesuwają się wraz ze sztabem w kolumnie sztabu, natomiast pozostałe elementy WŁ są zwijane i dołączają do nowego rejonu SD z przeznaczeniem do rozwinięcia na następnym SD.
Jeżeli oddziały dywizji nie napotykają na zdecydowany opór npla i w kolumnach przejdą odrazu do pościgu to węzeł łączności SD rozwinięty w rejonie rubieży rozwinięcia nie będzie spełniał zasadniczej roli w zabezpieczeniu dowodzenia, gdyż nie wykorzystany będzie tylko przejściowo. Zasadniczą rolę spełniać będzie grupa radiostacji, składnica meldunkowa i lądowisko przesuwające się dotychczas z dowódcą i sztabem pracując w ruchu lub z krótkich przystanków.
W tych warunkach węzeł łączności rozwijany byłby dopiero wraz z rozwinięciem SD dywizji przed rubieżą obronną npla, którą nie można było przełamać atakiem z marszu.

W wypadku kiedy rubież wejścia dywizji do walki planowana jest po opanowaniu jej przez dywizję będącą w styczności z nplem / a więc kiedy rubież ta jest za przednim skrajem obrony npla/to wówczas w zależności od odległości tej rubieży od przedniego skraju węzeł łączności SD w rejonie rubieży rozwinięcia może nie być zawczasu organizowany.
Dalsza zmiana WŁ SD dywizji odbywa się na tych samych zasadach jak w normalnym natarciu, wraz ze zmianą SD a więc 2-4 razy do rubieży wykonania zadania dnia dywizji. Należałoby tu jednak zwrócić uwagę na sprawę organizacji zmiany WŁ oraz rozmieszczenia elementów węzła łączności. Jeśli chodzi o sprawy organizacji zmiany WŁ to dziś nie da się już jednocześnie zmienić na czas tego samego WŁ na następne SD wraz ze sztabem dywizji. Zakładając szybkie tempo natarcia sztab dywizji będzie musiał realizować dowodzenie w ruchu i rozwijać SD tylko na przeciąg paru godzin aby nie oderwać się od wojsk. Stąd też rozwijanie WŁ na następnym SD dywizji powierza się kolejno raz jednej raz drugiej kompanii dowodzenia na zmianę, tak aby

sztab dywizji nie musiał czekać na zwinięcie wszystkich elementów WŁ na poprzednim miejscu. Odnosi się to głównie do środków przewodowych, radioliniowych oraz łączności wewnętrznej SD. Trzeba jednak podkreślić, że każda zmiana powinna być planowana a termin zmiany SD w tym i WŁ powinien być doprowadzony do wiadomości tak szefa łączności jak i szefa węzła łączności. Nie można doprowadzić do tego aby sztab wyjeżdżał nagle a środki łączności, głównie radiowe, nie przygotowane do wyjazdu. W takim wypadku sztab pozostałby bez środków łączności a więc i bez łączności.

Praktyka ćwiczeń z wojskami wykazała, że dowódca dywizji wraz z częścią grupy operacyjnej musi wyjechać niekiedy wcześniej do przodu czy to dla ułatwienia dowodzenia przy odpieraniu kontrataku czy wprowadzaniu drugiego rzutu lub przełamywania kolejnych rubieży obronnych nieprzyjaciela.
W tym wypadku część środków łączności WŁ musi wyjechać wraz z dowódcą. Dlatego też powinno się z góry określać jakie to będą środki łączności. Szef WŁ musi je rozmieszczać bliżej dowódcy i oficerów grupy operacyjnej by w każdej chwili gotowe były do wyjazdu, nie mówiąc już o sprawie zaopatrzenia i ich sprawności technicznej.

Druga sprawa to sprawa rozmieszczenia środków łączności na SD w toku natarcia. Na SD rozmieszczanym tylko na krótki okres czasu nie da się w pełni zastosować wymogów rozmieszczenia elementów WŁ tak jak w rejonie wyjściowym gdyż nie ma na to warunków a przede wszystkim czasu. Często takie SD rozmieszczać się będzie w niedalekiej odległości od drogi na skraju lasu. Aparatownia WŁ DUKAT rozwinie się przy grupie operacyjnej by stąd rozwinąć krótkie kierunki telefoniczne do wozów sztabowych grupy oraz przyjąć linie od stacji radioliniowej rozwiniętej w pobliżu.
Często i rozwinięcie łączności wewnętrznej jest niemożliwe lub niecelowe.

Radiostacje średniej mocy głównie dowódcy i szefa sztabu dywizji jak i dowódcy artylerii nie mogą być rozmieszczone zbyt daleko gdyż utrudnia to ich wykorzystanie jeśli mają być prowadzone bezpośrednie rozmowy radiowe.
Niekiedy celowym jest wydzielenie do tych radiostacji odpowiedzialnych oficerów, którzyby zajmowali się przekazywaniem i przyjmowaniem wiadomości a jednocześnie na radiostacjach ultrakrótkofalowych utrzymywali łączność z dowódcą i szefem sztabu.

Przy przejściu do pościgu, dowódca i sztab dywizji dowodzą oddziałami w marszu i węzła łączności SD nie rozwija się. Rozwinięte są tylko radiostacje oraz pracująca w ruchu składnica meldunkowa i lądowisko.
Pozostałe elementy węzła łączności przesuwają się w kolumnie sztabu w gotowości do rozwinięcia na zarządzenie szefa sztabu dywizji.
Węzeł łączności KRD dywizji rozwijany jest każdorazowo przy przegrupowaniu tyłów w rejonie rozmieszczenia KRD.

W wypadku nawiązania boju spotkaniowego węzeł łączności SD rozwija się w określonym rejonie rozmieszczenia SD.
W pierwszej kolejności rozmieszcza się radiostacje, które dotychczas pracowały w ruchu oraz rozwija stacje radioliniową dla łączności z armią. Następnie rozwija się pozostałe elementy WŁ.
W zależności od przebiegu boju spotkaniowego węzeł łączności będzie rozwijany w pełni - przy przejściu do obrony, lub rozwinięty częściowo , przewidując szybką zmianę na następne SD - w natarciu.

Po wykonaniu zadania dnia na SD dywizji z którego realizowane będzie dowodzenie w nocy oraz rozpoczęcie działań w następnym dniu walki , rozwija się WŁ stanowiska dowodzenia ze wszystkimi elementami na tych samych zasadach jak w rejonie wyjściowym.

Łączność środkami radiowymi.

Łączność środkami radiowymi dywizji, nacierającej z rejonów wyjściowych położonych w głębi, stanowi podstawowy rodzaj łączności. Rola tych środków w dowodzeniu stopniowo wzrasta od chwili wyruszenia oddziałów z rejonu wyjściowego aż do przejścia do pościgu, gdzie środki radiowe mogą stać się niekiedy jedynym środkiem łączności. Wykorzystanie środków radiowych w poszczególnych okresach działania będzie różne i uzależnione od charakteru działań oraz możliwości stosowania innych środków łączności.

W rejonie wyjściowym do natarcia wykorzystanie środków radiowych jest podobne jak w dywizji znajdującej się na podstawie wyjściowej do natarcia. W tym okresie następuje organizacja natarcia a w tym na podstawie opracowanego planu łączności, organizowanie łączności. Łączność radiowa powinna być więc zorganizowana kiedy oddziały dywizji znajdują się w rejonie wyjściowym. Wszystkie radiostacje przygotowuje się pod względem eksploatacyjnym oraz wydaje się obsługom dane radiowe obowiązujące w okresie przyszłych działań. Przejście z dotychczasowych danych na nowe dane radiowe odbywa się w określonym przez przełożonego czasie.
Gotowość łączności radiowej dywizji powinna być określona na kilka godzin przed wyruszeniem oddziałów dywizji z rejonu wyjściowego. W rejonie wyjściowym praca radiostacji na nadawanie jest zabroniona za wyjątkiem radiostacji posterunku OPL do nadawania sygnałów ostrzegawczych i alarmowych, oraz dla celów kierowania ogniem artylerii przeciwlotniczej, osłaniającej rejon wyjściowy.

Po wyruszeniu oddziałów dywizji z rejonu wyjściowego na rubież rozwinięcia, kierowanie marszem może się już odbywać za pomocą środków radiowych jednakże na radiostacjach ultrakrótkofalowych. Pożądanym jest aby wymiana radiowa odbywała się ustalonymi krótkimi sygnałami, przy pomocy których dowódcy poszczególnych oddziałów i pododdziałów meldują o przebiegu marszu, a sztab dywizji ma możliwość. kierowania marszem.

Wprawdzie w czasie marszu odległości między dowódcami i sztabami znacznie wzrastają to jednak zastosowanie radiostacji R-105 z przystawką mocy, która w marszu pokrywa odległość do 20 km, pozwala na utrzymanie ciągłej łączności radiowej. Kierowanie marszem na radiostacjach R-105 z przystawką mocy może odbywać się w sieci radiowej dowódcy i sztabu dywizji UKF lub sieciach przeznaczonych do kierowania marszem.
Dla kierowania marszem wykorzystać można również radiostacje śmigłowców oraz lądowisk.
Lądowiska pułków przesuwają się w marszu w kolumnie sztabów pułków i dywizji. Dowódca dywizji czy oficer sztabu dywizji obserwując przebieg marszu ze migłowca może w każdej chwili przekazać wiadomości za pomocą radiostacji R-800 do radiostacji lądowisk, które z kolei przekazują tą wiadomość za pomocą radiostacji R-105 do dowódcy lub szefa sztabu pułku. Radiostacje R-800 i R-105 zameldowane są na samochodzie GAZ-69 i pracują w ruchu.

Praca radiostacji na rubieży rozwinięcia staje się bardziej intensywna jednakże nie należy jeszcze dopuszczać do pełnej pracy radiostacji, gdyż odległość od nieprzyjaciela jest już w zasięgu radiostacji.
W czasie marszu a szczególnie na rubieży rozwinięcia należy szczególną uwagę zwrócić na łączność radiową dla celów regulacji ruchu.

Z chwilą rozpoczęcia artyleryjskiego przygotowania ataku rozpoczynają pracę na nadawanie radiostacji DGA i PGA oraz moździerzy.

Od rozpoczęcia ataku radiostacje pułków i batalionów pierwszego rzutu oraz czołgów bezpośredniego wsparcia. pracują na nadawanie bez ograniczeń.
Jedynie w batalionach drugiego rzutu pułków i pułku drugiego rzutu dywizji obowiązuje w dalszym ciągu ograniczenie pracy radiostacji, do czasu wprowadzenia ich do walki.

W toku prowadzenia natarcia środki radiowe stanowią zasadniczy środek łączności głównie jeśli chodzi o łączność z podwładnymi, gdzie nie stosuje się łączności radioliniowej.

Przy przejściu do pościgu gdy dowódcy i sztaby znajdują się w ruchu rola środków radiowych jeszcze bardziej wzrasta gdyż niejednokrotnie są jedynym środkiem łączności nie licząc śmigłowców. Od pracy radiowych środków w tym okresie zależy w poważnej mierze wynik ewentualnego boju spotkaniowego, chodzi tu bowiem o czas otrzymania danych od rozpoznania i podwładnych o nieprzyjacielu, przyjęcia decyzji i rozwinięcia wojsk.
Wymiana radiowa w czasie boju spotkaniowego jest w dalszym ciągu intensywna, przy czym główna uwaga skupiona jest na zabezpieczenie łączności z oddziałami wykonującymi uderzenie na skrzydła nieprzyjaciela oraz z organami rozpoznania.
Po wykonaniu zadania dnia i rozwinięcia stanowisk dowodzenia dywizji i pułków, kiedy dywizja zatrzyma się na opanowanej rubieży praca na radiostacjach powinna być ograniczana a łączność z punktami zabezpieczenia głównie za pomocą środków ruchomych. W ciągu nocy powinno nastąpić uzupełnienie sił i środków radiowych i przygotowanie ich do działań w następnym dniu.

Łączność radiowa dowodzenia.

Łączność radiową dowódcy dywizji z dowódcą armii zapewnia się w sieci radiowej dowódcy armii za pomocą radiostacji średniej mocy R-118 zamontowanej na transporterze opancerzonym BTR-152. W tej sieci radiowej mogą prowadzić nasłuch sztaby dywizji przez włączenie odbiorników, co umożliwia sztabowi orientowanie się w zadaniach stawianych przez dowódcę armii, dowódcy dywizji.
W natarciu z rejonów wyjściowych położonych w głębi armia może organizować dwie sieci radiowe dcy armii. na radiostacjach R-118 z tym, że do jednej wchodziłyby dywizje wykonujące natarcie z rejonów położonych w głębi a w drugiej dywizję będące w styczności z nplem i przechodzące następnie do drugiego rzutu.
Niezależnie od tego dowódca dywizji utrzymuje łączność z dowódcą armii na radiostacjach R-105 z przystawką mocy. Przeznaczona ona jest do przekazywania wiadomości w wypadku zakłóceń ze strony nieprzyjaciela w sieciach zasadniczych lub niemożliwości uzyskania łączności w

sieciach zasadniczych KF.

Łączność radiową sztabu dywizji ze sztabem armii utrzymuje się najczęściej w sieci radiowej sztabu armii oraz na kierunku radiowym literodruku przy pomocy radiostacji R-118. W sieci radiowej sztabu armii odbywa się głównie praca foniczna, natomiast na kierunku radiowym odbywa się praca literodrukiem. Wymiana radiowa literodrukiem odbywa się w czasie, gdy sztab znajduje się na SD. W ruchu zarówno w sieci sztabu armii jak i na kierunku radiowym prowadzi się wymianę słuchową.

Oprócz wymienionej łączności radiowej dowódca i sztab dywizji mogą utrzymywać łączność radiową z dowódcą i sztabem armii w sieci radiowej punktów dowodzenia i oficerów kierunkowych armii, którzy przybywają na SD dywizji ze swoimi środkami oraz sieci radiowej lotnictwa łącznikowego i lądowisk armii przy pomocy radiostacji R-800. Niezależnie od tego dodatkowym kanałem łączności radiowej sztabu dywizji ze sztabem armii są fale dyżurnego odbioru armii, które z reguły przeznaczone są dla celów współdziałania armii, to jednak w wyjątkowych wypadkach mogą być wykorzystane i dla łączności dowodzenia. Armia może wydzielać i prowadzić nasłuch na 4-6 falach w zakresie fal krótkich. Dla łączności dowódcy, sztabu dywizji z dowódcą i sztabem armii mogą być ponadto wykorzystane sieci radiowe dowódców rodzajów wojsk organizowane przez armię, w których pracowałyby radiostacje dowódców rodzajów wojsk dywizji.

Łączność radiową dowódcy dywizji z dowódcami podległych pułków organizować można w dwóch lub trzech sieciach radiowych dowódcy dywizji. Tworzenie dwóch sieci radiowych dowódcy jest koniecznym, jeśli łączność radiowa ma spełnić swoje zadanie. Trzeba się bowiem liczyć z tym, że w toku natarcia wiadomości od dowódców pułków przekazywane być muszą ~~kyk~~ szybko a jedna sieć radiowa nie zawsze może to zapewnić, gdyż często trzeba przyjmować wiadomości jednocześnie z kilku pułków. Ponadto w obecnych warunkach należy się liczyć z dużymi możliwościami npla odnośnie zakłóceń szczególnie, jeśli chodzi o fale krótkie. Oprócz tego dowódca dywizji w natarciu może okresowo znajdować się poza sztabem przez co niemożliwe jest utrzymywanie

bezpośredniej łączności z pułkami w sieciach radiowych sztabu dywizji, oczywiście nie ~~xxxxxxx~~ licząc możliwości ~~xxxxxxxxxxxx~~ przestrajania radiostacji.

Tak więc dla dowódcy dywizji należy organizować jedną sieć radiową KF na radiostacjach R-104, drugą zaś na radiostacjach ultrakrótkofalowych R-105 z przystawką mocy. Trzecia sieć radiowa organizowana może być na radiostacjach wozów bojowych i spełniać wówczas będzie rolę dodatkową. Do pracy w tej sieci wykorzystać można radiostację 10 RT z aparatowni BIZON-2 lub też czołgów dowództwa. Przy organizacji jednak tej sieci trzeba wziąć pod uwagę czy nie celowiej organizować podobne sieci w pułkach, gdzie są mniejsze odległości i racjonalniej mogą być one wykorzystane. Jest bowiem pewna trudność u dowódców pułków, którzy by organizowali podobne sieci radiowe u siebie, aby jedną radiostację 10 RT - utrzymywali łączność i z przełożonym i z podwładnymi.

Dlatego też w dywizji można się ograniczyć do kierunku radiowego między dowódcą dywizji a dowódcą pułku czołgów na radiostacjach czołgowych.
W tych trzech sieciach radiowych dowódcy dywizji oprócz radiostacji dowódcy dywizji i dowódców pułków powinny pracować radiostacje sztabu dywizji. Z jednej strony umożliwia to sztabowi dywizji przyjmować bezpośrednio wiadomości z pułków i orientować się w wydanych rozkazach dowódcy dywizji, z drugiej zaś strony zabezpiecza łączność dowódcy ze sztabem, kiedy dowódca znajduje się poza sztabem.

Dywizja nacierająca z rejonów wyjściowych położonych w głębi może część swoich sił użyć ~~jako~~ desantu powietrznego na helikopterach. W tym wypadku dowódca desantu powietrznego, powinien być wyposażony w radiostacje krótkofalowe i ultrakrótkofalowe, które wchodziły by do obu zasadniczych sieci radiowych dowódcy dywizji.

Dla łączności dowódcy dywizji z oficerami wchodzącymi w skład grupy operacyjnej w czasie zmiany SD może być zorganizowana sieć radiowa grupy operacyjnej, w której będą pracować radiostacje ultrakrótkofalowe, znajdujące się u następujących oficerów: dowódcy dywizji, który wykorzystuje w tym celu radiostacje z "BIZONU", szefa sztabu, szefa wydziału operacyjnego, szefa wydziału rozpoznawczego, szefa

saperów, szefa zabezpieczenia chemicznego, dowódcy artylerii i t.p. Sieć ta spełnia poważną rolę w porozumieniu się oficerów w czasie dowodzenia oddziałami w ruchu.
Jej skład uzależniony będzie od tego jak rozmieszczeni będą poszczególni oficerowie grupy operacyjnej w kolumnie sztabu. Te radiostacje UKF powinny być rozmieszczone w taki sposób, aby każdy samochód grupy operacyjnej w tym i radiostacje na samochodach, na których znajdują się oficerowie sztabu posiadał takie radiostacje. Umożliwia to porozumiewanie się oficerów, między sobą oraz przekazywanie wiadomości przez radiostacje do przełożonego i podwładnych bez zatrzymywania kolumny. Mogą być też organizowane dwie takie sieci radiowe na przykład jedna w grupie operacyjnej dowódcy a druga w sztabie dywizji i jeżeli dowódca z grupą operacyjną jest poza sztabem.

Łączność radiową sztabu dywizji z podległymi sztabami pułków może być organizowana w jednej lub dwóch sieciach radiowych sztabu dywizji. Jedną sieć radiową - zasadniczą - organizuje się na radiostacjach krótkofalowych średniej mocy R-118, drugą zaś na radiostacjach R-105 z przystawką mocy. Ta druga sieć radiowa, w której mogą pracować radiostacje oficerów łącznikowych spełniać może rolę nie tylko dodatkowego kanału łączności radiowej z pułkami, ale również ułatwienia pracy oficerom łącznikowym dywizji w czasie marszu do rubieży rozwinięcia i prowadzenia natarcia, gdy sztaby pułków znajdują się w ruchu. Polega to na tym, że oficer łącznikowy zdążający do sztabu pułku ma utrudnione zadanie odnalezienia go i tu przychodzi mu z pomocą sztab poszukiwanego pułku przy pomocy radiostacji R-105. Praktyka wykazała, że ten sposób daje dobre rezultaty, tymbardziej że łatwiej obecnie wyposażyć oficera łącznikowego w radiostację małej mocy.
Niezależnie od tego łączność sztabu dywizji, ze sztabami pułków może być utrzymywana na falach dyżurnego odbioru dywizji, oczywiście tylko w wyjątkowych wypadkach.

Kierowanie działaniem pododdziałów rozpoznawczych dywizji /OR, SPR/ i otrzymywanie od nich danych z rozpoznania zapewnia się w sieci radiowej rozpoznania dywizji za pomocą radiostacji krótkofalowych średniej mocy lub radiostacji wozów bojowych. Zależeć to będzie od odległości na jakiej będą prowadziły rozpoznanie pododdziały rozpoznawcze.

Należy jednak dążyć do tego, aby ta łączność radiowa zabezpieczona była w dwóch kanałach. Dlatego też, jeśli ze względu na odległość zorganizowana będzie sieć radiowa rozpoznania na wozach bojowych, to radiostacja średniej mocy batalionu rozpoznawczego dywizji powinna wejść w sieć radiową sztabu dywizji. Nie wykluczonym jest również organizowanie sieci rozpoznania przy pomocy radiostacji ultrakrótkofalowej R-105 z przystawką mocy, zakładając, że radiostacje te znajdą się na wyposażeniu pododdziałów rozpoznawczych. Skład sieci rozpoznania dywizji może być różny w zależności od ilości działających organów rozpoznawczych. Najczęściej w jej skład wchodzić będą radiostacje szefa rozpoznania dywizji, organów rozpoznawczych oraz odbiorniki pułków dywizji, przez co zapewnia się pułkom bezpośrednie otrzymywanie danych od organów rozpoznawczych dywizji. Ponadto w sieci tej pracować może radiostacja oddziału wydzielonego, jeśli dywizja taki organizuje. Stwarza to możliwości wzajemnego informowania między oddziałem wydzielonym a organami rozpoznania dywizji.
Radiostacja szefa rozpoznania, pracująca w tej sieci powinna być stale przy nim, aby uzyskane tą drogą dane mogły być jak najszybciej ocenione i zreferowane dowódcy. Praktyka pozostawiania tej radiostacji w sztabie nie zdaje egzaminu, gdyż dane z rozpoznania docierają do dowódcy niekiedy z dużym opóźnieniem.
Jeżeli ilość środków radiowych jest bardzo ograniczona, wówczas sieć radiowa rozpoznania dywizji może nie być organizowana, a łączność z pododdziałami rozpoznawczymi zapewnia się w sieciach radiowych dowódcy dywizji.
Dane z taktycznego rozpoznania lotniczego organizowanego przez armię, dywizja może otrzymywać bezpośrednio wydzielając przy szefie rozpoznania odbiornik ultrakrótkofalowy w sieci radiową taktycznego rozpoznania lotniczego.

W warunkach stosowania na polu walki środków masowego rażenia, dużego znaczenia nabiera zabezpieczenie łączności z kilku punktów dowodzenia, tak aby każde z nich mogło przejąć na siebie dowodzenie. Jeśli założymy odpowiednią organizację sztabu dywizji umożliwiającą podział tego sztabu na dwa rzuty, z czego jeden znajdowałby się na SD, a drugi na ZSD, to koniecznym się staje zabez-

pieczenie łączności radiowej zarówno z SD, jak i z ZSD oraz między tymi punktami dowodzenia.

Łączność radiową drugiego rzutu sztabu, znajdującego się za ZSD z dowódcami podwładnymi i przełożonym powinna być zapewniona za pomocą środków radiowych znajdujących się na ZSD, we wszystkich zasadniczych sieciach radiowych. Dla wzajemnego porozumiewania się między SD a ZSD wykorzystać można sieć radiową punktów dowodzenia dywizji, organizowaną za pomocą radiostacji średniej mocy lub radiostacji R-105 z przystawką mocy. Sieć ta spełniać będzie poważne zadania utrzymywania łączności między dowódcą a sztabem /jeśli są oddzielnie/, z ZSD oraz kwatermistrzowskim rzutem dowodzenia. Sieć tą wykorzystać również można dla łączności z oficerami łącznikowymi dywizji wysyłanymi do oddziałów dywizji lub sąsiadów. Jeżeli sztab dywizji nie jest rzutowany a ilość środków radiowych jest ograniczona to sieć radiowa punktów dowodzenia może nie być organizowana. W takim wypadku łączność radiowa między dowódcą, sztabem i kwatermistrzowskim rzutem dowodzenia odbywać się może w sieciach radiowych dowodzenia dywizji, a dla łączności z tyłami organizowany być może kierunek radiowy między SD a KRD.

Ważną rolę w zabezpieczeniu łączności radiowej dowodzenia w czasie marszu z rejonu wyjściowego do rubieży wejścia do walki, a szczególnie w toku natarcia i pościgu, odgrywa sieć radiowa lotnictwa łącznikowego dywizji. Wyposażenie śmigłowców dywizji oraz lądowisk w radiostacje R-800 pozwala zabezpieczyć ciągłą łączność radiową tak na postoju jak i w ruchu.

Dla potrzeb regulacji ruchu może być organizowana sieć radiowa regulacji ruchu sztabu dywizji. Sprawa regulacji ruchu jest niezmiernie ważna szczególnie w okresie marszu i rozwinięcia dywizji. Kierowanie regulacją ruchu należy do wydziału operacyjnego dywizji, stąd też należy mu zabezpieczyć łączność radiową z komendantami marszrut. Najcelowiej wykorzystać do tego celu radiostacje ultrakrótkofalowe R-105 i przekazywane dane o ruchu wojsk za pomocą ustalonych krótkich sygnałów.

Łączność środkami radiowymi dowódcy i sztabu artylerii dywizji jest organizowana przez sztab artylerii dywizji i szefa łączności dywizji, a zabezpieczana siłami i środkami łączności sztabu artylerii dywizji.
Dowódca i sztab artylerii dywizji powinni mieć zapewnioną łączność radiową z dowódcą i sztabem artylerii armii, z dowódcami i sztabami artylerii pułków oraz dywizyjną grupą artylerii i ewentualnie z artyleryjskim odwodem przeciwpancernym, jeśli jest on organizowany w dywizji.

Łączność radiową dowódcy artylerii dywizji z dowódcą artylerii armii może być zapewniona w jednej lub dwóch sieciach radiowych dowódcy armii w zależności od tego, czy armia organizuje jedną czy dwie sieci. Skład tych sieci radiowych może być różny i określany jest przez dowódcę artylerii armii. Najczęściej dowódca artylerii dywizji może utrzymywać w tych sieciach łączność z dowódcą artylerii armii, dowódcami artylerii dywizji, dowódcami armijnych grup artylerii i artyleryjskimi odwodami przeciwpancernymi armii. Praca w tych sieciach może być tak ustalona, że w zależności od potrzeb można pracować raz w jednej raz w drugiej sieci. Sztab artylerii dywizji utrzymuje łączność radiową ze sztabem artylerii armii w sieci radiowej sztabu artylerii armii. Podobnie jak w poprzedniej sieci tak i w tej jest możliwość utrzymywania łączności ze sztabami artylerii dywizji, armijnymi grupami artylerii i artyleryjskimi odwodami przeciwpancernymi.
Do powyższych sieci radiowych należy wydzielać radiostacje średniej mocy R-118.

Łączność dowódcy artylerii dywizji z dowódcami artylerii pułków, dywizyjną grupą artylerii i artyleryjskim odwodem przeciwpancernym /jeśli jest organizowany/, należy zapewniać w sieci radiowej dowódcy artylerii dywizji za pomocą radiostacji R-108 z przystawką mocy.
Dowodzenie pułkowymi grupami artylerii lub pojedyńczym dywizjonem przydzielonym do jednego z pułków będzie realizowane poprzez dowódców i sztaby artylerii pułków. Natomiast jeśli dowódca artylerii dywizji pozostawia sobie w dyspozycji jeden dywizjon np. dywizjon artylerii rakietowej to wówczas dowodzenie nim może się odbywać w sieci radiowej dowódcy artylerii dywizji. Dla sztabu artylerii dywizji należy

organizować sieć radiową sztabu dla łączności ze sztabami artylerii pułków, DGA i AOPpanc przy pomocy radiostacji R-108 z przystawką mocy.
W ten sposób stwarza się dwukanałową łączność radiową dowództwa artylerii dywizji z przełożonym i podwładnymi. Łączność radiową między dowódcą artylerii a sztabem artylerii dywizji w wypadku, gdy nie są razem można utrzymywać w sieci radiowej dowódcy artylerii lub też wykorzystać do tego celu sieć radiową punktów dowodzenia dywizji.

W wypadku korygowania ogniem artylerii dywizji przez lotnictwo artyleryjskie na szczeblu armii może być organizowana sieć radiowa lotnictwa artyleryjskiego, do której sztab artylerii dywizji może włączyć radiostację RAS-UKF, przez co zapewnia się łączność sztabowi artylerii dywizji z samolotami artyleryjskimi, działającymi na korzyść dywizji.

Dla pozostałych dowódców rodzajów wojsk i szefów służb dywizji, łączność środkami radiowymi organizuje szef łączności dywizji, lecz konieczne środki radiowe wydziela się z pododdziałów rodzajów wojsk i służb, które im podlegają, lub też z batalionu łączności dywizji.

W dywizji zmechanizowanej trzeba zorganizować łączność radiową dla potrzeb szefa OPL, szefa saperów, szefa zabezpieczenia chemicznego oraz pomocnika do spraw technicznych, nie wliczając do szefów służb podległych kwatermistrzowi dywizji.

Szefowi OPL dywizji należy zapewnić łączność z szefem OPL armii w jego sieci radiowej oraz łączność radiową z dywizyjną grupą artylerii przeciwlotniczej /DGAPlot/.
Do sieci radiowej szefa OPL armii należy wydzielić w dywizji radiostację średniej mocy, która łącznie z posterunkiem OPL dywizji i jego środkami podlegałaby szefowi OPL.

Łączność pomiędzy szefem OPL a dywizyjną grupą artylerii przeciwlotniczej najcelowiej zapewnić na kierunku radiowym za pomocą radiostacji R-109. Łączność radiową wewnątrz DGAPlot zapewnia szef łączności tego pułku artylerii przeciwlotniczej, którego dowództwo stanowi dowództwo DGAPlot.

Dla kierowania inżynieryjnymi elementami ugrupowania bojowego dywizji, dla potrzeb szefa saperów dywizji, należy organizować sieć radiową szefa saperów. W sieci tej oprócz radiostacji szefa saperów pracowałyby radiostacje oddziału zaporowego, oddziału zabezpieczenia ruchu i odwodu inżynieryjnego. Sieć ta organizowana być może za pomocą radiostacji ultrakrótkofalowych R-105.

Jeżeli dywizja w toku wykonywania zadania ma forsować przeszkodę wodną, to oprócz wymienionej łączności radiowej dla szefa saperów powinno się zorganizować i zabezpieczyć łączność dla celów technicznego kierowania przeprawą.

I tak szef saperów dywizji jako komendant odcinka forsowania dywizji powinien mieć zapewnioną łączność radiową z szefem saperów armii i komendantami punktów przepraw armijnych w sieci szefa saperów armii. Ponadto należy organizować w dywizji drugą sieć radiową szefa saperów dywizji jako sieć technicznego kierowania przeprawą, w której szef saperów dywizji miałby łączność z komendantami odcinków forsowania pułków oraz komendantami punktów przepraw promowych dywizji. Do sieci szefa saperów armii należy wydzielić radiostację średniej mocy, zaś do sieci dla łączności z podwładnymi radiostacje małej mocy. Środki radiowe do tego celu mogą być użyte z pododdziałów inżynieryjnych zabezpieczających forsowanie lub też na okres forsowania wydzielane z odwodu czy też pułku drugiego rzutu dywizji.

Jeżeli ilość środków radiowych jest nie wystarczająca to można organizować tylko jedną sieć radiową szefa saperów dywizji, w której odbywałoby się dowodzenie inżynieryjnymi elementami ugrupowania bojowego jak też techniczne kierowanie przeprawą. W tym jednak wypadku dowodzenie przez szefa saperów byłoby znacznie utrudnione.

Dla szefa zabezpieczenia chemicznego dywizji należy zapewnić dowodzenie pododdziałami chemicznymi i możliwość otrzymywania od nich danych z rozpoznania chemicznego i promieniowania.

Przy pomocy radiostacji ultrakrótkofalowych R-105 kompanii obrony przeciwchemicznej należy organizować sieć radiową szefa zabezpieczenia chemicznego, włączając do niej radiostacje wszystkich organizowanych patroli rozpoznania chemicznego

i promieniowania oraz dywizyjnego punktu zabiegów specjalnych. Dla łączności między patrolami rozpoznania wykorzystane być mogą radiostacje wozów bojowych - transporterów opancerzonych, będących na wyposażeniu kompanii.

Łączność dla potrzeb zabezpieczenia technicznego oddziałów, nastręcza trudności z tego względu, że dla tego celu nie przewiduje się etatowo sił i środków radiowych, a wychodząc z potrzeb łączność taką należy organizować. Stąd też można przyjąć, że dla pomocnika dowódcy do spraw technicznych należy zorganizować sieć radiową na radiostacjach wozów bojowych często nawet wozów uszkodzonych ale ze sprawnymi radiostacjami.

Oprócz tego można wykorzystać do tego celu radiostacje znajdujące się na ciągnikach czołgowych.

W skład takiej sieci obok radiostacji pomocnika do spraw technicznych wchodziłyby radiostacje punktu zbiórki wozów uszkodzonych, ruchomego warsztatu naprawy czołgów i ruchomego warsztatu naprawy samochodów.

Łączność z pomocnikami dowódców pułków do spraw technicznych można utrzymywać przez sieć radiową sztabu dywizji lub kwatermistrza dywizji.

Łączność radiowa współdziałania.

Dywizja nacierająca z rejonów położonych w głębi powinna mieć zorganizowaną łączność radiową współdziałania:

- z dywizją będącą w styczności z nieprzyjacielem, w pasie której wchodzi do walki;
- z elementami ugrupowania operacyjnego armii, działającymi na korzyść dywizji;
- z dywizjami sąsiednimi nacierającymi na skrzydłach;
- z dywizjami drugiego rzutu armii /frontu/, które wejdą do walki w pasie danej dywizji do rozwinięcia powodzenia.

Ponadto powinna być zorganizowana łączność radiowa współdziałania wewnątrz dywizji, między elementami ugrupowania bojowego dywizji.

Łączność radiowa współdziałania dywizji z elementami ugrupowania operacyjnego armii /z dywizjami wchodzącymi w skład armii, armijnymi grupami artylerii, artyleryjskimi odwodami przeciwpancernymi, odwodem pancernym i oddziałami zaporowymi armii/ zapewnia się w sieci radiowej współdziałania armii

oraz na falach dyżurnego odbioru, przyjmując, że każdy z tych elementów ugrupowania posiada wydzieloną przez armię przynajmniej jedną falę dyżurnego odbioru.

Łączność z dywizją, znajdującą się w bezpośredniej styczności z nplem, w pasie której oddziały dywizji wchodzą do walki, może być utrzymywana w sieci radiowej współdziałania armii, na falach dyżurnego odbioru oraz w sieciach radiowych dowodzenia armii /w wypadkach wyjątkowych/.

Oprócz tego można zorganizować kierunek radiowy na radiostacjach małej mocy pomiędzy SD obu dywizji w rejonie rubieży rozwinięcia. Może być jednak wypadek kiedy marsz dywizji do rubieży rozwinięcia, rozwinięcie i atak odbywać się będą częściowo w pasie dywizji skrzydłowej innej armii, w takim więc razie zachodzi konieczność utrzymywania łączności z tą dywizją na kierunku radiowym przy pomocy radiostacji średniej mocy oraz na falach dyżurnego odbioru.

Ten element łączności współdziałania nie jest stały i potrzebny na początkowy okres natarcia. W toku natarcia zwrócić należy uwagę na łączność radiową współdziałania z sąsiednimi dywizjami, które nacierają i współdziałanie których jest niezbędne do wykonania postawionego zadania.

Łączność radiowa z sąsiednimi dywizjami opiera się na ogólnie przyjętych zasadach i może być przyjęty różny sposób organizacji. Jeśli sąsiednie dywizje są tej samej armii to łączność utrzymuje się w sieciach armijnych oraz na falach dyżurnego odbioru. Jeśli zaś trzeba utrzymywać współdziałanie z dywizją innej armii, to łączność radiowa współdziałania powinna być organizowana i to zawczasu w okresie przygotowawczym - na kierunku radiowym.

W toku prowadzenia natarcia w pasie dywizji wprowadzana być może dywizja drugiego rzutu armii /frontu/, w związku z tym zachodzi konieczność utrzymania z daną dywizją łączności radiowej w okresie jej wejścia do bitwy i prowadzenia natarcia. Z zasady łączność tę powinno się zaplanować w okresie przygotowawczym i w określonym czasie wydzielić do tego celu odpowiednie środki radiowe. Sposób utrzymania łączności między dywizją, która wchodzi do bitwy a dywizją, która zabezpiecza wejście to - powinien być określony przez szefa łączności armii. Łączność radiową między tymi dwoma

dywizjami ograniczyć można do wymiany radiowej w sieci radiowej współdziałania armii, na falach dyżurnego odbioru lub też organizować kierunek radiowy. Ponadto może być praktykowany sposób wysyłania oficera łącznikowego z radiostacją z dywizji, która ma być wprowadzona do dywizji,w pasie której wchodzi dywizja do bitwy i w ten sposób zabezpieczyć wymianę wiadomości potrzebnych dla obu dywizji.

Łączność radiową współdziałania pomiędzy elementami ugrupowania bojowego dywizji /pcz, pz, DGA, AOPpanc, OZap/, może być utrzymywana w sieci radiowej współdziałania dywizji, na falach dyżurnego odbioru oraz w sieciach radiowych dowodzenia dywizji. Dotychczasowa praktyka wykazała, że zabezpieczenie łączności radiowej współdziałania dywizji tylko w sieciach dowodzenia, jak to najczęściej stosowano w czasie ostatniej wojny, nie zdaje egzaminu. Dawniej rozwijano w toku natarcia łączność przewodową i wymiana radiowa w sieciach dowodzenia nie była tak intensywna. Sieći radiowe dowodzenia i dzisiaj odgrywają poważną rolę w utrzymywaniu łączności współdziałania z tego względu, że każdy korespondent sieci może i powinien przyjmować dane o położeniu innych oddziałów oraz wydane rozkazy przez przełożonego. Nie zawsze ten sposób informowania jest właściwie wykorzystany. Jednakże w dzisiejszych warunkach walki istnieje konieczność stworzenia oddzielnego kanału, w którym można by było się porozumiewać. Trzeba tu wziąć pod uwagę fakt, że ilość elementów ugrupowania bojowego jest obecnie większa i nie wszystkie posiadają radiostacje pracujące w sieciach radiowych dowodzenia dywizji. Najkorzystniej jest zorganizowanie sieci radiowej współdziałania dywizji za pomocą radiostacji średniej mocy lub radiostacji ultrakrótkofalowej R-105 z przystawką mocy. Do tej sieci włączone były by radiostacje zasadniczych elementów ugrupowania bojowego dywizji i odbiornik dywizji. Niezależnie od tego poszczególnym elementem ugrupowania należy wydzielić po jednej fali dyżurnego odbioru w zakresie fal ultrakrótkich z przeznaczeniem dla utrzymywania łączności współdziałania.

Oprócz wyżej omówionych zagadnień łączności radiowej współdziałania na szczeblu dywizji może zajść konieczność zabezpieczenia łączności radiowej współdziałania z desantem powietrznym organizowanym przez armię lub front oraz lotnictwem wspierającym natarcie dywizji.

Jeżeli w pasie natarcia dywizji planowany jest desant powietrzny to łączność współdziałania dywizji z tym desantem może być zabezpieczona w oddzielnej sieci radiowej współdziałania na spotkanie, organizowanej przez sztab armii /frontu/ za pomocą radiostacji średniej mocy lub też na kierunku.radiowym. W sieci tej mogą pracować radiostacje desantu powietrznego, związków nacierających od czoła i odbiornik sztabu armii /frontu/.

Łączność radiowa współdziałania sztabu dywizji z lotnictwem wspierającym może być utrzymywana przez oficera nawigacyjnego punktu naprowadzania naziemnego z armii lotniczej, jeśli który swoimi środkami radiowymi utrzymuje łączność z lotnictwem w powietrzu oraz rozmieszczonym przy SD armii.

Łączność radiowa tyłów.

W związku ze ~~sztabu~~ stale wzrazastającą rolą tyłów w zabezpieczeniu wojsk na polu walki wzrastają zadania łączności w zakresie zabezpieczenia dowodzenia kwatermistrzostwa dywizji wszystkimi urządzeniami i pododdziałami tyłowymi dywizji oraz podwładnymi kwatermistrzami. Kwatermistrzostwu dywizji należy zabezpieczyć łączność radiową z kwatermistrzostwem armii, dowódcą i sztabem dywizji, podległymi kwatermistrzami pułków oraz pododdziałami i urządzeniami tyłowymi dywizji.

Łączność radiowa kwatermistrzostwa dywizji rozmieszczonego na kwatermistrzowskim rzucie dowodzenia z dowódcą i sztabem dywizji należy do łączności dowodzenia i omówiona została poprzednio.

Kwatermistrz dywizji utrzymuje łączność radiową z kwatermistrzem armii w sieci radiowej kwatermistrza armii, gdzie pracują również radiostacje kwatermistrzów pozostałych dywizji oraz szef polowej bazy armii lub zgrupowań tyłowych armii. Tą łączność radiową organizuje się za pomocą radiostacji średniej mocy R-118.

Łączność radiowa kwatermistrza dywizji z kwatermistrzami pułków /pcz, pz/ oraz pułków artylerii wchodzących organicznie w skład dywizji, należy organizować w sieci radiowej kwatermistrza dywizji za pomocą radiostacji średniej mocy. Wyżej wymienione sieci radiowe z przełożonym i podwładnymi spełniają zasadniczą rolę w wymianie wiadomości w zakresie zaopatrywania, dowozu i ewakuacji pomiędzy kwatermistrzostwami armii, dywizji i pułków w czasie natarcia.

Dla celów dowodzenia organami tyłowymi dywizji należy ponadto organizować łączność radiową na radiostacjach ultrakrótkofalowych R-105.

I tak może być organizowana sieć radiowa - kwatermistrza dywizji dla łączności z dowódcą pułku samochodowo - transportowego oraz składami amunicji, materiałów pędnych i smarów, żywnościowym, technicznym itp.

Dla służby medyczno - senitarnej można zorganizować sieć radiową zabezpieczenia medycznego w skład której weszły by radiostacje: szefa służby medycznej, dywizyjnego punktu medycznego i chirurgicznego polowego szpitala ruchomego wydzielonego na kierunku działania dywizji oraz odwodu transportu sanitarnego.

Łączność radiową dla potrzeb kwatermistrzostwa powinien planować szef łączności dywizji według potrzeb i propozycji kwatermistrza dywizji, stosownie do posiadanych sił i środków. Tak więc ilość sieci lub kierunków radiowych łączności tyłów będzie każdorazowo zależała od konkretnych warunków taktycznych tyłów, decyzji kwatermistrza i możliwości łączności.

Łączność radiowa powiadamiania i alarmowania.

Biorąc pod uwagę możliwość szybkiego zagrożenia wojsk ze strony nieprzyjaciela, głównie z powietrza i stosowania przez obie walczące strony broni masowego rażenia zaistniała konieczność stworzenia oddzielnego systemu łączności powiadamiania i alarmowania. System powiadamiania i alarmowania organizowany jest przez wojska radiotechniczne oraz wojska obrony przeciwlotniczej i obejmuje on swym zasięgiem szczebla operacyjne, taktyczne

aż do batalionu i dywizjonu włącznie.
Wszystkie związki, oddziały i pododdziały posiadają w składzie swych dowództw posterunki radiotechniczne /front, armia/ lub posterunki obrony przeciwlotniczej /dywizja, pułk, batalion/, wyposażone w siły i środki łączności radiowej, które nie wchodzą etatowo w skład pododdziałów łączności i podlegają szefom OPL lub szefom sztabu. Środki radiowe posterunków OPL dywizji, pułków i batalionów powinny pracować bez przerwy bez względu na to czy dywizja znajduje się w rejonie wyjściowym, czy przeszła do działań, gdyż zagrożenie istnieje zawsze. System łączności powiadamiania i alarmowania w dywizji nie zmienia się w zależności od charakteru działań dywizji.

Dla odbioru sygnałów powiadamiania z posterunku radiotechnicznego OPL armii, na posterunku OPL dywizji wydziela się odbiornik radiowy w sieć radiową powiadamiania armii. W dywizji dla przekazywania sygnałów alarmowych, organizuje się sieć radiową alarmową /lub ostrzegania/ dywizji, w której pracuje radiostacja średniej mocy krótkofalowa posterunku OPL dywizji oraz odbiorniki krótkofalowe posterunków OPL pułków, batalionów i innych pododdziałów dywizji.

Niezależnie od tego dla przekazywania i przyjmowania sygnałów powiadamiania i alarmowych o zagrożeniu powietrznym i naziemnym, należy wykorzystywać łączność radiową zorganizowaną dla celów dowodzenia, współdziałania i tyłów.

Zabezpieczenie łączności radiowej przed zakłóceniami i pelengacją ze strony nieprzyjaciela.

Rozwój współczesnych środków radiowych, ich szerokie wykorzystanie dla celów dowodzenia zarówno ze strony własnej jak i przeciwnej, pociągnęło za sobą stworzenie środków i urządzeń, których celem jest dezorganizacja łączności radiowej i niszczenie środków radiowych strony przeciwnej. Powstało więc wiele urządzeń służących do zakłóceń pracy środków radiowych i radiolokacyjnych oraz dla szybkiego i dokładnego określania miejsca pracy radiostacji. W związku z tym należy przedsięwziąć szereg środków i sposobów, które w mniejszym lub większym stopniu

zabezpieczałyby ciągłość i trwałość łączności radiowej. Pułk ~~Dywizja~~ nie dysponuje zbyt wielkimi możliwościami ~~względem~~ pod tym względem ~~zasięgu~~, jednakże należy o tym pamiętać i stosować wszelkie dostępne środki i sposoby.

Do jednych z ~~zasadniczych~~ zadań oddziału wydzielonego w tym zakresie należy niszczenie wszelkich urządzeń zakłócających npla, które mogą występować jako urządzenia stacjonarne, urządzenia ruchome na samochodach, lub nadajniki jednorazowego użytku zrzucane z samolotów. Na podstawie uzyskanych wszelkimi sposobami rozpoznania danych o miejscu rozmieszczenia urządzeń zakłócających i pelengacyjnych npla, należy ~~ogniem artylerii~~, wszystkimi możliwymi lotnictwem i innymi środkami dążyć do ich niszczenia. W rejonie punktów dowodzenia należy wydzielać posterunki obserwacji i niszczenia nadajników jednorazowego działania.

Do pracy w zasadniczych sieciach radiowych należy wyznaczać fale zapasowe, niezależnie od normalnych zmian danych radiowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na wykorzystanie radiostacji ~~dywizji~~ w ~~okresie~~ marszu i na rubieży ~~rozwinięcia~~ wejścia do walki. Nie należy w tym okresie uruchamiać radiostacji średniej mocy, bowiem nasłuch npla potrafi w krótkim czasie określić ilość pracujących radiostacji i ich częstotliwości przez co umożliwi się nplowi przygotowanie zakłóceń właśnie wówczas, kiedy łączność radiowa jest jak najbardziej potrzebna, ~~a więc przy przełamywaniu głównego pasa obrony~~. Należy przy tym pamiętać, że npl który broni się od dłuższego czasu ma dobrze rozbudowany system łączności przewodowej (i radiolinii) i będzie się starał, nawet kosztem swojej łączności radiowej, zdezorganizować naszą łączność radiową. W pierwszym okresie natarcia kiedy odległości między dywizją a pułkami nie są zbyt duże należy pracować na radiostacjach ultrakrótkofalowych. W toku natarcia w wypadku zakłóceń trzeba przechodzić na fale zapasowe, zwiększać moc radiostacji oraz stosować anteny kierunkowe. Nie są to jednak sposoby i środki, które zupełnie wyeliminowały by zakłócenia, stąd należy się liczyć z dużymi trudnościami w przekazywaniu wiadomości drogą radiową przynajmniej w pierwszym okresie natarcia dopóki nie naruszony zostanie system zakłóceń i dowodzenia u npla.

Sprawa wykorzystania radiostacji średniej mocy wiąże się ze sprawą pelengacji ze strony npla. Nienaruszony system pelengowania npla może w krótkim czasie określić miejsce pracy naszych radiostacji, a co za tym idzie możliwość ich niszczenia. Oczywiście w miarę wycofywania się npla i zdezorganizowania mu dowodzenia możliwości te są mniejsze. Należy więc dążyć do tego, aby radiostacje średniej mocy nie pracowały na nadawanie zbyt długo z jednego miejsca. Wynika stąd wniosek, że i stanowiska dowodzenia nie mogą dziś zbyt długo przebywać na jednym miejscu.

W natarciu ~~dywizji~~ z rejonów wyjściowych położonych w głębi należy bardziej niż w innych warunkach przestrzegać maskowania i dyscypliny pracy radiostacji, gdyż właśnie w tego rodzaju działaniach są większe niż gdzie indziej możliwości wcześniejszego zdemaskowania swojego systemu łączności radiowej.

Łączność środkami przewodowymi, ~~i radiolinirowymi.~~

Rola i znaczenie poszczególnych środków łączności, uzależniona jest od charakteru działań, a przez to i możliwości wykorzystania tych środków w określonym miejscu i czasie. O ile środki radiowe ze względu na swoje właściwości są zasadniczym środkiem łączności w toku prowadzenia natarcia o tyle środki przewodowe ze względu na swoje właściwości są zasadniczym środkiem łączności w rejonie (zgrupowania wyjściowym).
Wiąże się to również ze sprawą czasu i maskowania. Przewodowe środki łączności zapewniają wysoką jakość łączności i dogodne prowadzenie rozmów oraz w większym stopniu niż środki radiowe ~~i radiolinirowe~~ zabezpieczają przed podsłuchem ze strony nieprzyjaciela. Jednocześnie jednak środki przewodowe narażone są bardziej niż inne na niszczenie ze strony npla.

Należy jednak dążyć do tego, aby wszędzie tam gdzie pozwala na to czas i sytuacja bojowa organizować i wykorzystywać łączność przewodową.

W natarciu ~~dywizji z rejonów wyjściowych położonych w głębi~~ oddziału wydzielonego istnieją ograniczone możliwości wykorzystania środków przewodowych ~~w dywizji~~. Można przyjąć, że ~~dywizja~~ pułk może organizować łączność przewodową tylko w rejonie ~~wyjścio-~~ zgrupowania

(wyjściowym)
wym, a więc na okres organizacji natarcia. Wyjście dywizji z rejonów wyjściowych jest już bowiem rozpoczęciem działań i oddziały dywizji i ich sztabu znajdują się w ruchu. Stanowiska dowodzenia dywizji i pułków przed rozpoczęciem ataku mogą rozmieszczać się w rejonie rubieży rozwinięcia, jednakże należy przyjąć, że SD pułków przebywać będą w tym rejonie tylko przez okres opanowania przez pułki pierwszej i drugiej pozycji obrony npla, a więc ok. 1 - 2 godziny.
W tych warunkach nie ma możliwości organizowania łączności przewodowej z pułkami i nie wydaje się to celowym. Można jednak przy odpowiednio dużej ilości czasu oraz uzgodnieniu ze sztabem armii wykorzystać środki przewodowe nawet w czasie przemarszu oraz w rejonie rubieży rozwinięcia. W czasie przemarszu, jeśli wzdłuż marszrut są wybudowane linie przewodowe to za zgodą sztabu armii można je wykorzystać do podawania danych o przemarszu wojsk z punktów kontrolno-telefonicznych przygotowanych zawczasu. Dane te przekazywane być mogą bądź do punktu dowodzenia znajdującego się w rejonie wyjściowym lub też do punktu dowodzenia rozmieszczonego w rejonie rubieży rozwinięcia.

Natomiast na rubieży wejścia do walki można po uprzednim uzgodnieniu wykorzystać łączność przewodową tych oddziałów, w pasie których dywizja wchodzi do walki /jeśli rubież wejścia do walki jest przed przednim skrajem obrony npla/. Można w tym rejonie wykonać uprzednio dodatkowe kierunki do punktów dowodzenia tych oddziałów, które znajdują się w styczności z nplem.

OW
Łączności przewodowej na okres prowadzenia ~~na działania~~ nie planuje i nie organizuje się. Tempo natarcia w warunkach stosowania środków masowego rażenia jest wysokie i rozwijanie łączności przewodowej jest niemożliwe. Wykorzystanie łączności przewodowej jest możliwe tylko do zapewnienia łączności ~~wewnętrznej na stanowisku dowodzenia, na rubieży~~ po wykonaniu zadania dnia (na rubieży zadnia dywizji), w wypadku forsowania szerokich przeszkód wodnych (w pz), a niekiedy i przy odpieraniu kontrataków przeciwuderzenia nieprzyjaciela. Zależeć to będzie każdorazowo od konkretnych warunków sytuacji bojowej i czasokresu znajdowania się punktów dowodzenia w danym miejscu.

Siły i środki przewodowe po zwinięciu linii w rejonie wyjściowym powinny być przesuwane wraz z SD ~~dywizji~~ w gotowości do rozwinięcia w odpowiednich rejonach lub na określonych rubieżach.

W rejonie wyjściowym do natarcia dowódca i sztab dywizji powinni mieć zabezpieczoną łączność przewodową z dowódcą i sztabem armii, pułkami, tyłami dywizji i odwodami specjalnymi.

Łączność z armią zabezpiecza armia swoimi siłami i środkami najczęściej na liniach stałych poprzez punkty kontrolno - badawcze lub punkty wzmacniakowe /jeśli odległości są duże/. Jeżeli dywizja znajdowała się w drugim rzucie armii i ześrodkowana była na drugim względnie trzecim pasie to najczęściej łączność przewodowa organizowana jest bezpośrednio z SD armii na kierunku kablowym. Na kierunku tym, łączącym SD armii z SD dywizji, może być zabezpieczona łączność w jednym łączu telegraficznym ST-35 i w dwóch łączach telefonicznych /w tym jedno TFC/.

Z węzła łączności SD dywizji powinny być zorganizowane kierunki telefoniczne do SD pułków /pz, pcz, pah, paplot/, do kwatermistrzowskiego rzutu dowodzenia i odwodów specjalnych. Przy dużym rozśrodkowaniu oddziałów, a więc przy znacznych odległościach dzielących SD dywizji i SD pułków, nie będzie można rozwinąć łączności przewodowej na oddzielnych kierunkach do wszystkich pułków. Z niektórymi pułkami bardziej oddalonymi, może być utrzymywana łączność przewodowa przez WŁ pułku położonego bliżej SD dywizji, względnie na jednym kierunku utrzymywać łączność z dwoma pułkami. Przy organizowaniu WŁ ZSD należy wykonać połączenie tego węzła łączności z WŁ ZSD. W takim wypadku łączność z częścią elementów ugrupowania bojowego dywizji zabezpieczona być może poprzez WŁ ZSD.

W zależności od miejsca rozmieszczenia SD pułków może być również organizowany pomocniczy węzeł łączności /łącznica K-10T/, który jest połączony bezpośrednim kierunkiem z SD, a dopiero od PWŁ wybudowane kierunki do SD pułków.

Przy odległościach przekraczających 20-25 km należy się liczyć z brakiem bezpośredniej łączności telefonicznej ze względu na zasięg sprzętu, a w takich wypadkach należy

stosować pośredniczenie przez zorganizowane punkty kontrolno-telefoniczne.

Łączności przewodowej współdziałania z sąsiednimi dywizjami, kiedy dywizja znajduje się w rejonie wyjściowym nie organizuje się. Łączność przewodową dla celów współdziałania z dywizjami pierwszego rzutu oraz dywizjami, które nacierać będą na skrzydłach dywizji uzyskuje się przez WŁ SD armii. Podobnie utrzymuje się łączność przewodową z innymi elementami ugrupowania operacyjnego armii.

W rejonie wyjściowym, oprócz łączności przewodowej dla potrzeb dowodzenia organizowana być może łączność telefoniczna dla potrzeb tyłów pomiędzy KRD dywizji, a urządzeniami tyłowymi rozmieszczonymi w rejonie wyjściowym. Ilość tych kierunków uzależniona jest od możliwości plutonu łączności KRD - biorąc pod uwagę odległości do poszczególnych urządzeń.

Jeżeli tyły dywizji nie będą przegrupowywać się bliżej przedniego skraju to łączność ta może być szerzej rozbudowana, natomiast jeśli planuje się przegrupowanie tyłów do nowego rejonu to większość sił i środków przewodowych powinna być przewidziana do organizacji łączności w nowym rejonie. Łączność kwatermistrzostwa dywizji z kwatermistrzami pułków utrzymywana być może przez WŁ stanowiska dowodzenia. Oddzielnych kierunków między KRD dywizji, a KRD pułków nie organizuje się.

Kwatermistrz dywizji może mieć zorganizowaną łączność przewodową /najczęściej jedno łącze telefoniczne akustyczne/ z kwatermistrzostwem armii na oddzielnym kierunku linii stałej między KRD armii i KRD dywizji lub też wykorzystany być może do tego celu kierunek łączący SD dywizji z SD armii. Zależy to od możliwości armii i czasu.

Rozbudowa systemu łączności przewodowej w rejonie wyjściowym zależeć będzie od czasu przebywania dywizji w tym rejonie. Przyjmując, że dywizja będąc w drugim rzucie armii znajdowała się już w tym rejonie /np. w obronie na drugim lub trzecim pasie/ to łączność przewodowa byłaby rozbudowana dość szeroko i należy wówczas wprowadzić niezbędne dodatkowe zmiany wynikające z nowego zadania. Dywizja, która zajmuje nowy rejon wyjściowy, w którym przebywać będzie krótko nie będzie rozwijać całego systemu

łączności przewodowej, a ograniczy się do rozbudowy zasadniczych kierunków przewodowych.

Z zawczasu przygotowanego i rozwiniętego węzła łączności na SD dywizji rozmieszczonego w rejonie rubieży rozwinięcia dowódca i sztab dywizji powinni mieć zapewnioną łączność przewodową z dowódcą i sztabem armii. Z tego bowiem SD może być realizowane dowodzenie już w czasie marszu, na rubieży rozwinięcia i w czasie natarcia na głębokość głównego pasa obrony npla, a więc do czasu zmiany SD. Łączność z armią z tego punktu dowodzenia może być zabezpieczona przez armię na jednym lub dwu kierunkach najczęściej kablowych kablem PPK-4. Jeden kierunek łączyć powinien SD dywizji z SD armii, drugi natomiast może być organizowany między SD dywizji a WSD armii, jeśli taki punkt dowodzenia jest w armii organizowany. Ilość łącz przewodowych na tych kierunkach może być różna. Na kierunku między stanowiskami dowodzenia mogą być dwa łącza telefoniczne i jedno telegraficzne, zaś na kierunku zWSD - jedno lub dwa łącza telefoniczne. Niekiedy w zależności od miejsca rozmieszczenia SD armii łączność z dywizją może odbywać się tylko na jednym kierunku poprzez WŁ WSD armii.

Po wykonaniu przez dywizję zadania dnia może być organizowana łączność przewodowa w systemie stanowisk dowodzenia z podległymi sztabami pułków.

Łączność środkami radioliniowymi.

Dywizja obecnie nie posiada etatowo środków radioliniowych i łączności radioliniowej nie organizuje. Jednakże dla łączności między armią i dywizją armia wydziela z zasady jedną kompanię radioliniową w składzie czterech stacji R-401 których zadaniem jest zabezpieczenie łączności radioliniowej /telefonicznej i telegraficznej/ między sztabem armii a sztabem dywizji. W warunkach współczesnego natarcia środki radioliniowe są obok środków radiowych zasadniczym środkiem łączności zabezpieczającym łączność z armią. Biorąc pod uwagę właściwości środków radioliniowych, a przede wszystkim łatwość manewrowania nimi, stosunkowo małą ilością czasu potrzebnego do nawiązania łączności, łatwość przekazywania wiadomości /duplexowo jak przez telefon/, możliwość uzyskania na jednym kierunku jednocześnie kilku kanałów telefonicznych i telegraficznych,

środki radioliniowe mają szerokie zastosowanie we wszystkich okresach natarcia i zdolne są zabezpieczyć ciągłość łączności na całą głębokość działań. Wykorzystanie jednak środków radidiniowych w rejonie wyjściowym powinno być ograniczone mając na uwadze, że są to środki pracujące na falach radiowych, a przez to narażone na podsłuch, zakłócenia i demaskowanie.

Dywizja nacierająca z rejonów wyjściowych położonych w głębi powinna otrzymać trzy stacje radioliniowe, czwarta zaś pozostaje z zasady na SD armii utrzymując łączność na kierunku. Na SD dywizji w rejonie wyjściowym; powinno się rozwinąć jedną stację, wykorzystując jeden półkomplet dający możliwość utrzymania łączności w dwóch kanałach telefonicznych i dwóch kanałach telegraficznych. Przyjmując, że armia organizuje kierunek przewodowy z dywizją stacja radioliniowa powinna być przygotowana do pracy, wykonane połączenia z aparatownią DUKAT, jednakże tak długo dopóki kierunek przewodowy jest w stanie zabezpieczyć łączność z armią, kierunek radioliniowy nie powinien być uruchamiany. Z chwilą zniszczenia lub uszkodzenia kierunku przewodowego łączność z armią przejęła by stacja radioliniowa, uruchamiając dwa kanały telefoniczne i jeden kanał telegraficzny.

Druga stacja radioliniowa powinna być przewidziana do zabezpieczenia łączności z następnego SD planowanego w rejonie rubieży rozwinięcia. Tę stację radioliniową wydzieloną do nowego rejonu SD wraz z kompanią dowodzenia, która rozwija w tym rejonie WŁ, można wykorzystać jednym półkompletem dla zabezpieczenia łączności z armią, drugim zaś dla łączności ze stanowiskiem dowodzenia w rejonie wyjściowym.

W ten sposób umożliwia się bezpośrednią łączność między grupą operacyjną, która wyjedzie na SD w rejon podstaw wyjściowych a pozostałą częścią sztabu, która kieruje oddziałami jeszcze z rejonu wyjściowego. Po wyjściu wojsk i sztabu dywizji z rejonów wyjściowych stacja radioliniowa wraz z kompanią dowodzenia, która zwija węzeł łączności przejeżdża na SD w rejon rubieży rozwinięcia. Trzecia stacja radioliniowa może być zaangażowana na SD w rejonie rubieży rozwinięcia, bądź też pozostawia się ją w odwodzie w przewidywaniu rozwinięcia na następnym SD rozwijanym już na osi zmiany w natarciu.

W toku prowadzenia natarcia przy każdej zmianie SD dywizji w nowy rejon powinna być wysyłana stacja radioliniowa dla nawiązania łączności z SD lub WSD armii, tak aby można było zabezpieczyć ciągłą łączność radioliniową z armią. Ponieważ stacje radioliniowe nie mogą pracować w ruchu, a dowódca z grupą operacyjną często dowodzić musi będąc w ruchu, w tym i meldować położenie wojsk do armii, łączność radioliniowa może być wykorzystana w połączeniu ze środkami radiowymi stwarzając możliwości przekazywania wiadomości przez stacje radioliniowe i radiostację. Polega to na tym, że dowódca dywizji jadąc może przekazać wiadomości przez radiostacje ultrakrótkofalowe małej mocy do takiej radiostacji znajdującej się na stacji radioliniowej, a stąd bez pośredniczenia ludzi przekazywana jest dana wiadomość drogą radioliniową do sztabu armii. Ten sposób wykorzystania stacji radioliniowych może być zastosowany również do zabezpieczenia łączności z armią w czasie marszu dywizji z rejonu wyjściowego do rubieży rozwinięcia.
Jak z powyższego wynika środki radioliniowe odgrywają zasadniczą rolę w zabezpieczeniu łączności z armią tak w rejonie wyjściowym jak i w czasie natarcia dywizji. Należy tu jednak podkreślić, że szef łączności dywizji nie może dowolnie dysponować stacjami radioliniowymi, gdyż łączność radioliniowa organizowana i planowana jest przez sztab armii i tylko sztab armii nimi dysponuje. Jeżeli armia dysponuje ograniczoną ilością stacji radioliniowych to do dywizji mogą być wydzielone dwie lub wyjątkowo nawet jedna stacja radioliniowa. W takim wypadku nie może być mowy o utrzymywaniu łączności radioliniowej z sąsiednimi dywizjami, a tylko z armią. Przy jednej stacji łączność radioliniowa może być utrzymywana tylko w okresach kiedy sztab dywizji pozostaje na jednym miejscu nie mniej jak jedną godzinę. Biorąc jednak potrzeby, dywizja nacierająca z rejonów wyjściowych położonych w głębi powinna otrzymać z armii, nawet kosztem innych dywizji, nie mniej jak dwie stacje radioliniowe.

Łączność środkami ruchomymi.

Zabezpieczenie ciągłej trwałej łączności wymaga stosowania na poszczególnych kierunkach kilku rodzajów środków łączności, które wzajemnie by się uzupełniały

stosownie do właściwości taktyczno-technicznych sprzętu i konkretnych warunków sytuacji bojowej.

W natarciu dywizji z rejonów wyjściowych położonych w głębi oprócz radiowych i przewodowych środków łączności szerokie zastosowanie powinny mieć ruchome środki łączności, które niekiedy odgrywać będą zasadniczą rolę w zabezpieczeniu dowodzenia. Trzeba mieć bowiem na uwadze fakt, że przewodowe środki łączności stosujemy tylko i to w ograniczonym zakresie w rejonie wyjściowym, a środki radiowe mogą być w poważnym stopniu zakłócane w toku prowadzenia natarcia. Ruchome środki łączności można wykorzystywać we wszystkich okresach działania dywizji i mogą spełnić swoją rolę w wypadku właściwego ich wykorzystania, mimo że przekazywanie wiadomości przez ruchome środki łączności wymaga dłuższego czasu.

Szczególnie ważnego znaczenia nabiera łączność środkami ruchomymi w rejonie wyjściowym, w czasie marszu i na rubieży rozwinięcia a więc w okresie kiedy środki radiowe nie mogą pracować na nadawanie lub ich wykorzystanie jest ograniczone, a wykorzystanie środków przewodowych poza rejonem wyjściowym jest poważnie ograniczone lub niemożliwe.

W dywizji do zabezpieczenia łączności środkami ruchomymi mogą być wykorzystani łącznicy na motocyklach, samochodach osobowo-terenowych oraz śmigłowcach sztabu dywizji. Wprawdzie śmigłowce sztabu dywizji nie są w dyspozycji szefa łączności dywizji to jednak w koniecznych wypadkach należy je wykorzystywać do przekazywania korespondencji bojowej. Zasadniczą rolę spełniają śmigłowce w zabezpieczeniu dowodzenia w okresie marszu, na rubieży rozwinięcia oraz w toku prowadzenia natarcia.

Podstawowym elementem w systemie łączności ruchomymi środkami są składnice meldunkowe i lądowiska. W rejonie wyjściowym powinno się rozwinąć główną składnicę meldunkową przy SD dywizji, kwatermistrzowską składnicę meldunkową przy KRD dywizji oraz pułkowe SM przy SD pułków. Podobnie powinno się zorganizować lądowiska. Planując punkty dowodzenia dywizji i pułków w rejonie rubieży rozwinięcia należy zaplanować i rozmieścić przy tych punktach dowodzenia SM i lądowiska.

Łączność ruchomymi środkami dywizji w rejonie wyjściowym można organizować na kierunkach lub systemem marszrut okrężnych. Do bliżej położonych pułków wykorzystani być mogą łącznicy na motocyklach lub samochodach osobowo-terenowych, a do dalej położonych śmigłowce.

Łączność z armią zabezpiecza armia za pomocą śmigłowców oraz łączników na samochodach osobowo-terenowych. Podobnie zabezpieczana jest łączność między kwatermistrzowskim rzutem dowodzenia armii a kwatermistrzowstwem dywizji.

Dla potrzeb kwatermistrzostwa dywizji organizowana może być łączność za pomocą łączników na motocyklach z urządzeniami tyłowymi dywizji oraz z kwatermistrzowskimi rzutami dowodzenia pułków.

W czasie marszu do rubieży rozwinięcia oraz na rubieży rozwinięcia, mogą być wykorzystane wszystkie ruchome środki łączności. Należy jednak z góry określić jaki środek łączności będzie zapewniał łączność z oddziałami na poszczególnych marszrutach i rubieżach.

W rejonie rubieży rozwinięcia łączność środkami ruchomymi tak z przełożonym jak i podwładnymi zapewnia się na ogólnych zasadach jak na podstawie wyjściowej do natarcia. W tym okresie należy zwrócić uwagę na wydzielenie środków ruchomych do zabezpieczenia łączności współdziałania z dywizją,w pasie której dywizja wchodzi do walki oraz dywizjami sąsiednimi, które przechodzą wspólnie do natarcia.

W toku prowadzenia działań zaczepnych ruchome środki łączności wykorzystuje się bez ograniczeń w zależności od zaistniałych potrzeb. Łączność z poszczególnymi elementami ugrupowania bojowego dywizji można zabezpieczać na kierunkach lub też na osi za pomocą łączników na motocyklach, samochodach osobowo-terenowych i śmigłowców.

Ruchome środki łączności powinny być wykorzystywane centralnie, zgrupowane przy składnicy meldunkowej i ich przesunięcie odbywa się wraz ze zmianą stanowiska dowodzenia i składnicy meldunkowej. Ważnym zagadnieniem w sprawnym i szybkim przekazywaniu korespondencji bojowej jest znajomość rozmieszczenia poszczególnych punktów dowodzenia przełożonego, podwładnych i współdziałających. Dlatego też należy

o każdej zmianie punktów dowodzenia informować szefa SM oraz łączników, w przeciwnym bowiem razie łącznicy nie mogą odnaleźć właściwych sztabów i korespondencja bojowa nie może być przekazana w określonym czasie. Dla ułatwienia pracy łączników i szybszej wymiany korespondencji istnieje tendencja, aby ruchome środki łączności dywizji posiadały radiostacje ultrakrótkofalowe R-105 podobnie jak posiadają to już obecnie wozy składnic meldunkowych i organizować sieć radiową składnic meldunkowych. W ten sposób łącznik dojeżdżający do rejonu rozmieszczenia SM nawiązywał by łączność radiową, informował się o dokładnym miejscu rozmieszczenia SM, a przez to nie tracił czasu na poszukiwania.
Wymieniony wyżej sposób wprowadza się na szczeblu armii.

Ogólnie należy stwierdzić, że ruchome środki łączności stanowią poważny element w zabezpieczeniu dowodzenia dywizji nacierającej z rejonów wyjściowych położonych w głębi.

ZAKOŃCZENIE

Natarcie dywizji z rejonu wyjściowego położonego w głębi stawia przed łącznością trudne i odpowiedzialne zadania od realizacji, których zależy w poważnym stopniu wykonanie zadania przez dywizję. Należy tu podkreślić zadania zabezpieczenia łączności na czas przemarszu z rejonu wyjściowego do rubieży rozwinięcia oraz na rubieży rozwinięcia. Dowodzenie w tych okresach decyduje o sprawnym przebiegu marszu i rozwinięciu wojsk oraz przełamaniu obrony npla. Te zadania łączności realizowane są przede wszystkim z punktów dowodzenia znajdujących się w ruchu oraz rozwiniętych w rejonie rubieży rozwinięcia. W tych warunkach dużego znaczenia nabiera odpowiednie rozmieszczenie węzłów łączności dywizji, podział sił i środków na poszczególne węzły i ich zmiana. Praca w tym zakresie w odróżnieniu od natarcia z bezpośredniej styczności jest daleko większa i wymaga dokładnego planowania.
Planowanie łączności ma szereg cech specyficznych zarówno co do sposobów jak i treści planowania. Również zakres prac może być różny w zależności od położenia dywizji z chwilą otrzymania zadania. Na przykład, jeśli dywizja

przechodzi do nowego rejonu wyjściowego trzeba planować i zabezpieczyć łączność począwszy od łączności w rejonie wyjściowym aż do wykonania zadania dnia. Jeśli zaś dywizja znajdowała już się w rejonie, z którego przejdzie do natarcia to zakres prac będzie mniejszy. Duży wpływ na organizację łączności ma ilość i rozmieszczenie punktów dowodzenia dywizji i czas na organizację natarcia.

W dywizji nacierającej z rejonu wyjściowego położonego w głębi należy wykorzystać wszystkie będące w dyspozycji dywizji środki łączności stosownie do charakteru działań i właściwości taktyczno-technicznych sprzętu. W rejonie wyjściowym zasadniczą rolę spełniać będą środki przewodowe i ruchome. Zabezpieczenie łączności na czas marszu i na rubieży rozwinięcia opierać się powinno głównie na środkach ruchomych i radiowych, przy czym ze środków radiowych powinny być wykorzystane radiostacje ultrakrótkofalowe i pracować za pomocą ustalonych krótkich sygnałów. Dla uzyskania zaskoczenia koniecznym jest przestrzeganie zasad maskowania wojsk,a w tym i maskowania pracy radiostacji szczególnie krótkofalowych średniej mocy oraz ograniczenia wykorzystania środków radiolinio - wych do czasu rozpoczęcia właściwego natarcia.

Zapewnienie ciągłej łączności w toku prowadzenia natarcia, osiągnąć można przez umiejętne wykorzystanie poszczególnych środków łączności, posiadanie odwodu sił i środków i dostosowania systemu łączności do decyzji dowódcy i konkretnych warunków sytuacji bojowej.

Powyższe rozważania teoretyczne wymagają prowadzenia dalszej analizy charakteru działań dywizji i dostosowania do tych działań organizacji łączności, która nigdy nie powinna być szablonowa i wppływać powinna z potrzeb zabezpieczenia dowodzenia. Niemały wpływ na organizację łączności mają środki łączności stosowane na tym szczeblu dowodzenia. Podany w pracy wariant organizacji łączności oparty był na przyjętej obecnie organizacji i wyposażeniu pododdziałów łączności, które ulegną zapewne zmianie, co pociągnie za sobą i zmiany w organizacji łączności. Zastosowanie w dywizji środków radioliniowych a także aparatury radiowej wielokanałowej w poważnym stopniu wpłynęło-by na zmiany w systemie łączności i stworzyłoby

jeszcze lepsze warunki zapewnienia ciągłej i trwałej łączności. Wiele z omówionych zagadnień wymaga przeprowadzenia doświadczeń praktycznych w terenie, głównie jeśli chodzi o okres zabezpieczenia łączności w rejonie wyjściowym przy dużym rozśrodkowaniu, w czasie marszu, w rejonie rubieży rozwinięcia i przełamania głównej rubieży obrony nieprzyjaciela.

OPRACOWAŁ;

ppłk BORZĘCKI

kpt. HORAK

Wyk. w 7 egz.
Egz. nr 1-7-Kanc.Tajna
Wyk. Borzęcki, ppłk
Druk MJ, dn.24.VI.60r.
Nr ks. 1741/WW.